

UNIVERSUL LITERAR

CLAUDE MONET : TERASA PE MALUL MARI

În acest număr : DRAGOȘ PROTOPODESCU, F. ADERCA, GH. CALINESCU, A. POP MARȚIAN, CHARLES DICKENS, I. CRIVAȚ, T. PAUNESCU-ULMU, MIHAIL BAIȘOIU, I. BAILA, MIRCEA ELIAD, AL. BILCIURESCU, Z. SANDU, RUD. A. KNAPP, GEORGE DIACU și N. N. TONITZA.

An. XLII, No. 51.

19 Decembrie 1926.

Lei 5.

Nova mihi apparuit Beatrix

I

Cum ea păși tăcută pe drumurile serii
fipând falfăitoare spre alba arătare
se ridicară pasări din patru părți de zare
într'un vârtej de slavă, ca frunzele puzde rii.

Și chiparoșii negri și frasinii eterici
și ulmii nestatornici vuind pe-a orgii gamă
se-aprinsă în creștet ca solzii de aramă
când plouă cu lumină pe turla de biserică.

Ca un arhanghel falnic strălucitor la față
ce palpăe 'ntre noapte și între dimineață
înveșmântat în aripi de fulgere și pară,

oprindu-se la mine surăse fără vină:
ci grei de dulce spaimă genuchi-mi se pleacă
iar pleoapele-mi căzură uimite de lumină.

II

Visând sezui la marginea pădurii
cu inima de-a Eji dorință plină
deși cu spaimă c'ar putea să vină
câtam pe cer, încrezător, augurii

Deodată luna ochilor fu lipsă:
rotindu-se pe negurile goale
se mistui în roșii rotocoafe
ca'ntr'o apocaliptică eclipsă.

Izbindu-se aripi nemăsurate
se'ntinseră pe pasări nevăzute
și se sbătură 'n jurul meu ca sute
de duhuri ale serii turburate,

Pădurea auzii cum se frământă
bătută de-o lăuntrică furtună
cum fundurile nepătrunse tună
iar ierburile șueră și cântă,

Insuflețite trunchiurile grele
părură că se smulg din rădăcini
și se târăsc troznind prin mărăcini
să 'năbușească duhurile rele.

Tăcând apoi și foșnete și plângeri
se poleiră culmile cețoase
și'n sunete de trâmbiși glorioase
prin rariști se iviră oști de ingeri.

Și-am tremurat știind c'o să apară albă
mi-am strâns la piept mai arzătoare rană:
priviam la cer și adorând: Osana
strigam spre-a constelațiilor salbă.

GH. CALINESCU

Frânturi de toamnă

O DIMINEAȚA

Au pornit atâta larmă, din cătune, toți cocoșii
C'n deschis încet, pământul, somnoroase gene roșii;

Un fior de frig îi lasă svon de aripe'n frunzișuri...

Dar grăbit seéaprinde galben foc de soare'n luminșuri;
Vetre mari de jar și-aprinde 'n coasta râpilor de humă,
Și topește în poene arginții velinți de brumă.

Au scos capul din bordee, gureși, greerii livezii,
Și'n colnie își cearcă glasul pitpalacii și ciurezii;
Desghețați pe câte-o parte, pe ta margini de padure,
Gușterii flămânzi de soare ies din rugii grei de mure.

Se pornesc din șapte dealuri să-și răspundă, leneș, cuții;
Un balsam amar și tare au vărsat din vie nucii;
În cavate plâng scașii;
Și'n pădure, o ghionoe toacă slujba dimineții.

O SEARA

S'au dus cu soarele'n cocoase cămile fumuri de nouri;
Spinări albastre de'ntuneric ridică seara peste culmi;
Pe toba apei bate-o broască, din ciocănele mioi, ecouri —
Și toacă vântul de vecerne în frunzele-arâmii de ulmi.

S'aude cum vâslește'n ceruri, pe ape moarte, barca lunii
Și cum se joacă, prinse'n horă, fantasme albe, pe poteci,
Iar inima se sparge 'n epuri când din pistol poanese alunii
Sau când alunecă'n pădure cu pași de frig strigoii reci.

Numai livezile, departe, își bázăe sub lună stupii;
Un miel, rămas în câmp de turmă, a scos la luminșuri lupii;
Cerboacele cu ochii umezi, și ostenite căprioare,
Se spovedesc îngenunchiate pe unde limpezi de isvoare.

A. POP MARTIAN

DIN AVENTURILE D-LUI PICKWICK

LA ȚARĂ

CHARLES DICKENS

Porniți în călătorie de studii, Pickwickienii se opresc la Rochester, unde unul ia parte la un bal, iar altul, — ca urmare, la un duel. Apoi se amestecară într-o manevră militară cu multe peripeții, ce se termină cu primirea invitației a-lui Wardle de a-i vedea la moșia sa. Cum aceste mari evenimente sunt sărbătorite cu mese copioase, stropite din belșug; mai cu seamă ultima, când se făcu cunoștința „omului lugubru”, — d-l Pickwick e obligat să ia aer dis de dimineață.

CAP. V.

Cum se sili d. Pickwick să mănă o brișcă și d. Winkle să încălece un cal; cum unul și altul o scoaseră la capăt

Cerul era strălucitor și liniștit; aerul părea îmbalsămat. Intreaga făptură a creatorului era plină de un de negrăit farmec, iar d. Pickwick, proptit în parapetul podului din Rochester, contempla natura și aștepta ora gustării.

Scena care se desfășura privirilor sale ar fi putut să încânte un spirit și mai puțin admirator al frumuseților câmpenești. La stânga sa se înălța un zid antic, surpat alocuri dar care în alte părți domina masa sumbră, malurile înverzite ale apei Medway. Tufișuri de ederă încoronau trist negrele creneleuri, în vreme ce ghirlande de plante marine, cățărare printre pietre dantelate, tremurau la suflul adierei de dimineață. În poia acestor ruini se ridica bătrânul castel, ale cărui turnuri lipsite de acoperiș, ale cărui ziduri în surpare, atestau încă vechia grandoare a vremurilor apuse, când zângănitul de arme sau cântecele de biruință răsuna sub splendidele bolți. De fiecare parte, cât vederea putea cuprinde, se zăreau malurile râului acoperite de lunci și câmpii de grâu, din mijlocul cărora se dețasa ici-colo siluete de nori și biserici; peisaj bogat și variat, ce-l reda mai admirabil, încă, umbrele rătăcitoare ale norilor ușori ce fălăiau în lumina soarelui matinal. Medway-a, reflectând azurul argintiu al cerului curgea liniștită în talazuri strălucitoare, iar câte odată cu un murmur ușurel, scânteia sub lopețile pescarilor, ce urmăreau încetșor curentul, în bărcile lor grele, dar pitorești.

Vederea acestui surăzător tablou confundase adânc pe d. Pickwick într-o agreabilă reverie, din care fu scos de un profund suspin ce auzi lângă el și de o ușoară lovitură dată pe spate. Se întoarse și recunoscu omul lugubru.

— Contemplați o asemenea scenă? îi zice acesta cu o voce bravă.

— Da, domnuule replică d. Pickwick.

— Și vă felicitați că v-ați sculat atât de timpuriu?

D. Pickwick făcu un semn de aprobare.

— Ah! trebuie să te scoli prea de timpuriu, în adevăr, să vezi soarele în splendoarea lui, căci strălucirea sa durează rare ori ziua toată. Începutul zilei și dimineața vieții nu sunt — vaj! — de cât prea apropiate în asemănare!

— Ai dreptate, domnule.

— Se zice adese-ori, continuă omul lugubru, se zice adeseori: vremea e prea frumoasă în astă dimineață — n'o să fie. Cât e de adevărat și cu cât adevăr se aplică această reflecție și existenței noastre! Ce n'aș da să-mi revăd zilele copilăriei, sau — mai bine — să lu uit pentru totdeauna! Dar nu. Din zilele

fericite rămâne, doar, parfumul amintiri, — Și această fermecătoare reminiscență persistă până în adâncul bătrâneți, când să te îmbete, când se te chinue!

— Ați avut multe necazuri? întrebă d. Pickwick cu multă compătimire.

— O, da, desigur, replică omul lugubru cu o voce sacadată, mult mai multe de cât mi s'ar crede văzându-mă azi. Se opri un minut și reluă brusc: „Ați gândit vreodată, într'o dimineață ca aceasta, ce dulce și delicioasă treabă ar fi să te înnece?”

— Nuu... Ferească Sfântul! făcu d. Pickwick dând înapoi puțin, de teamă că străinul ar fi având poftă să-l arunce peste parapet cu gândul de a face o experiență.

— Eu, m'am gândit adese ori urmă omul lugubru fără să aibă aerul că a remarcat această mică mișcare. Apa aceasta rece și liniștită pare că mă invită în murmurul ei: în ea a căta repausul și uitarea. Sări... băldăbâc... te sbați un moment... valul se ridică deasupra capului... vârtejul își șterge ultimile cercuri... apa redevine limpede... și durerile sunt pentru totdeauna terminate.

Ochiul cavernos al omului lugubru arunca flăcări în vreme ce vorbia astfel. Dar această exaltare momentană se stinse repede; apoi se întoarse cu un aer liniștit și zise:

— Destul cu acest subiect; aș vroi să vă vorbesc despre alt-ceva. M'ați invitat eri seară să vă citesc o anecdotă și ați ascultat cu atenție.

— De sigur, zise d. Pickwick, și gândeam...

— Nici opiniunea nu v'am cerut, întrecurpe omul lugubru, și n'am nevoie. Călătoriți ca să vă amuzați și pentru a vă instrui. Presupuneți că v'aș adresa un manuscris curios... Dați-ne atențiune: nici lipsit de probabil, nici extraordinar,

dar curios ca o pagină dintr'un roman al vieți reale l-ați comunica dvs. clubului de care mi-ați vorbit atât de des?

— Desigur, dacă doriți, chiar îl vom tipări în analele clubului. Il veți avea, dar, replică omul lugubru. Adresa dvs.

D. Pickwick comunicându-i itinerarul său probabil, omul lugubru îl notă cu grijă în portofoliul său, conduse savantul gentleman la hotel și refuzând gustarea ce-i oferise, se îndepărtă jucet și posomorât.

Cei trei tovarăși ai d-lui Pickwick îl așteptau să atace dejunul de dimineață aranjat gata pe o masă într'un chip seducător. Se așezară cu el, și șunca pârpalită la grătar, oulele, cafeaua, ceaiul și restul începură să dispară cu o rapiditate ce dovedea, deodată, bunătatea cârnii cât și pofta călătorilor.

— Acum, zise d. Pickwick, e vorba să știu cum vom merge la conacul moșiei zis Manoir-Ferme.

— Am face bine să consultăm chelnerul sugeră d. Tupman și acest înțelept fapt fiind primit după cum merita chelnerul fu chemat și consultat.

— Dingley-dell, domnule? Cincisprezece mile, domnule; drumul care tae de-a dreptul, drum rău... Un poștalion, domnule?

— Un poștalion nu ține de cât doi, răspuse d. Pickwick.

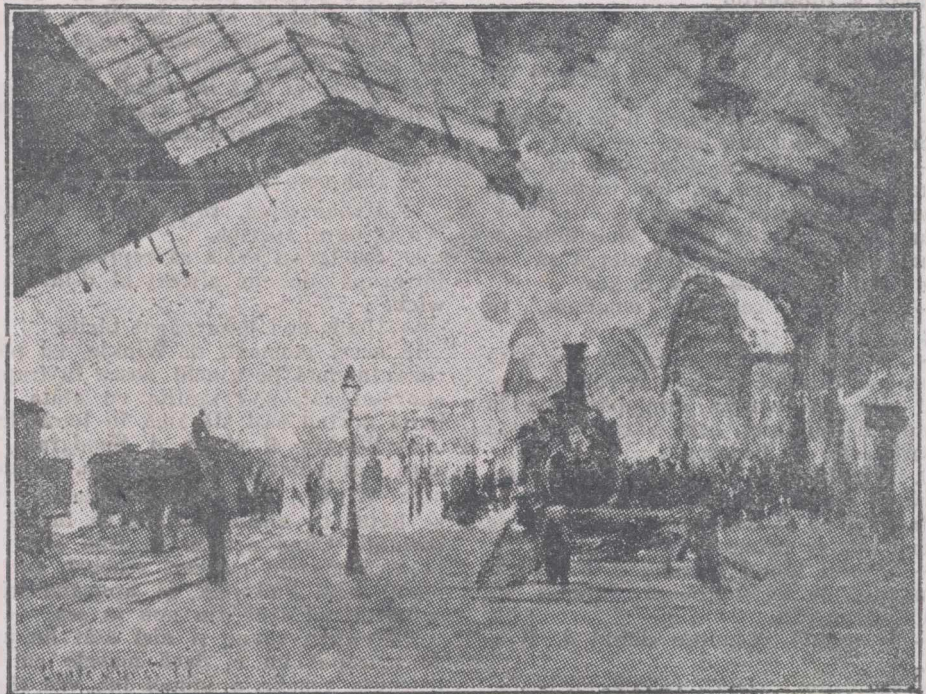
— E adevărat, domnule. Cu toate acestea vă cer ertare, avem o foarte frumoasă brișcă cu patru roate două locuri în fund, un loc pentru conașul care conduce... Oh! vă cer ertare, domnule, nu ține de cât trei.

— Cum să facem, zise d. Snodgrass.

— Poate că cuiva dintre domnișorii i-ar plăcea să facă drumul călare, zise chelnerul privind pe d. Winkle. Avem foarte buni cai de șea, domnule. Oamenii d-lui Wardle, venind la Rochester, i-ar înapoia, domnule.

— Gata afacerea strigă d. Pickwick. Winkle, vrei să faci drumul călare?

D. Winkle încercă în cele mai secrete cute ale inimii sale, îndoeli covârșitoare asupra științei călăriei — dar, cum n'ar fi vroit să lase a se presupune îndoeli, răspuse numai decât cu o nobilă în-

CLAUDE MONET, GARA ST. LAZARE

drăzneală: „De sigur, voi fi încântat!“ Se repezise singur în sulia destinului: nu mai era chip să dea îndărăt.

— Adumi-i la ora unsprezece, zise atunci d. Pickwick chelnerului.

— Foarte bine, domnule, replică acesta și eși.

Gustarea sfârșită, călătorii urcară în camerele lor pentru a-și pregăti calabălăcul ce vroiau a lua cu ei.

D. Pickwick terminase aranjamentul preliminar și privea în stradă pe deasupra stururilor catenelei, când chelnerul intră și anunță că brișa era gata, ceiace fu confirmat de apariția cafeștii înapoia stururilor.

Era o cutiuță boită verde, pusă pe patru roate, în partea din nainte se ridica un fel de prepeleac pentru vizitiu, în partea dinapoi se găsea o bancă îngustă pentru doi pacienți. Aceasta curioasă mașină era pusă în mișcare de un enorm cal brun, pe care se putea studia osteologia în bună voie. Un ajutor de grajdar ținea hățurile. Pentru d. Winkle, un alt cal imens, duple aparență rudă de aproape cu animalul de la brișcă.

— Ajută, Doamne! zise d. Pickwick, când li se punca pachetele în caleașcă; Domnul intrajutor! Cine are să conducă? Nu m'am gândit de loc la asta.

— Dumneavoastră, firește, replică d. Tupman.

— Firește, adăogă d. Snodgrass.

— Eu! strigă d. Pickwick.

— Nu e nici cel mai mic pericol, domnule, insinuă ajutorul-grajdar. Vi-l garantez pentru bianșete: un copil în fașe l-ar conduce.

— Nu e sperios, ai?

— Sperios! Nu cărmeste, chiar când ar vedea trecând un căruț întreg încărcat de maimuțe cu coada în loc.

Această din urmă recomandare era convingătoare. D. Tupman și d. Snodgrass tură închiși cu grijă în ladă. D. Pickwick urcă pe prepeleacul sau și-și sprijini picioarele pe-o scandură îmbrăcata cu o pânză cernită ce presupunea că e destinată acestei întrebunțări.

— Acum, briliant Wilham, zise valetul ajutorului, dă hățurile conașului. Briliant Wilham, astel botezat tură îndolială din cauza părului său gras și a figurei unsuroase, puse curelele în mână stângă a d-lui Pickwick, în timp ce superiorul lui strecura biciul în mână dreaptă a filosofului.

— Stăi frumos! strigă d. Pickwick, căci marele patruped manifesta o înclinațiune decisă de a da napoi până să intre în fereastra cafenelei.

— Stăi frumos! repetară d-nii Tupman și Snodgrass din lada lor.

— Se joacă nițeluș, d-lor, iată tot, zise primul grajdar, cu un ton încurajator. Ține-l un moment Wilham.

Substitutul domoli nițel vioiciunea animalului și grajdarul șef alergă să ajute pe d. Winkle a urca în șea.

— Pe partea cealaltă, domnule, vă rog.

— Să mă spânzuri, dacă nu era gata boerul să incalice cu fața la coada calului! zise un surugiu strâmbându-se la chelnerul hotelului, care părea că gustă o satisfacție de nedescris.

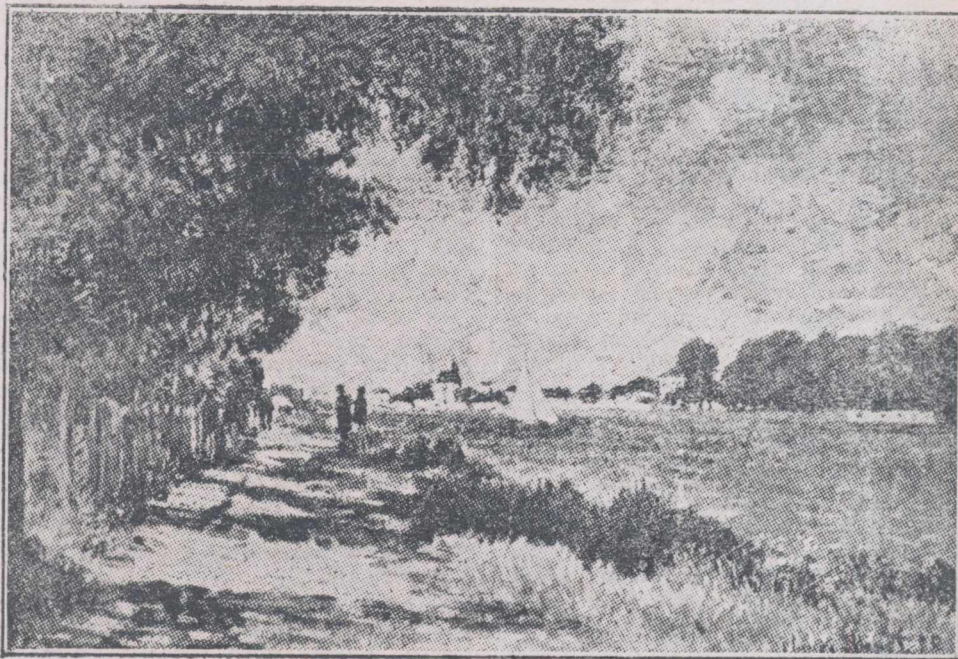
D. Winkle primind acest aviz se înalță în șea cu dificultăți, atâtea cât ar fi îndurat ca să escaladeze un vas de război pentru prima oară.

— E totul bine? întrebă d. Pickwick, turmentaț de un sentiment intuitiv că totul merge rău.

— În regulă, răspunse slăbuț d. Winkle.

— La drum! strigă valetul grajdului Țineți-vă bine, domnule.

Și printre exploziile de răs ale asistenților, trăsura și calul de șea o rupse-

CLAUDE MONET: ARGENTEUL

ră din loc, d. Pickwick pe capra unuia, d. Winkle pe dosul celuilalt.

— Dar pentru ce merge așa de-a curmezișul? întrebă d. Snodgrass din interiorul cuștii sale, pe d. Winkle pe șeaua sa.

— Nu înțeleg nimic, replică nenorocitul cavalier, al cărui cal în adevăr înainta într'un chip excentric, cu o parte a pieptului înainte, capul într'o parte a drumului, coada în cealaltă.

D. Pickwick n'avea vreme să observe ceiace se petrecea înapoia lui, căci era obligat să-și concentreze toate facultățile asupra conduitei animalului înhămat la trăsura, care desfășura curiozități, foarte amuzante pentru un spectator dezinteresat, dar foarte puțin liniștitoare pentru cei ce se găseau târâți să le urmeze. Tot bătăbănd din cap într'un chip neplăcut, chiar supărător, trăgea în hățuri cu atâta putere că bietul domn Pickwick avea cea mai mare trudă să-i reziste iar culmea nenorocirii mai arătă și o stranie plăcere să se arunce când de-o lature când de alta a drumului. Acolo se opria scurt; apoi pornea din nou câteva minute cu o juțeață ce fizicește ar fi fost imposibil să o domolești. Execută această manevră pentru a zecea oară, când Snodgrass zise tovarășului său:

— Dar ce-o fi având acest cal?

— Ilabar n'am, răspunse d. Tupman. N'o fi, oare, sperios.

D. Snodgrass vroia să replice, când fu întrerupt de un strigăt al d-lui Pickwick.

— Haida-de! mi-a căzut biciul.

În acest moment, d. Winkle, cu pălăria infundată pe urechi sosea în trap pe enormul cal, ce-l sgâlția cu atâta violență pârind că-l sfărâmă în bucățele.

— Winkle, ti strigă d. Snodgrass, tu care ești băiat bun, ridică, tu, biciul.

D. Winkle, aplecându-se înapoi trase hățul cu atâta sfortare că fața i se învineți. Când ajunse în fine să-și oprească marele cursier, scoborî, întinse biciul d-lui Pickwick, și, apucând frâul, se opini să urce din nou în șea.

Nu putem spune și nici atât de ușor de priceput nu e, dacă marele cal în inocenta veselie a inimei lui, vru să se joace cu d. Winkle, sau își închipui că ar găsi mai nimerit să facă drumul fără călăreț. — dar oricari ar fi motivele

determinante, fapt este că de-abia d. Winkle atinse frâul, când animalul lăsând capul în jos, îl făcu să alunece pe deasupra și o tuli înapoi.

— Drăguțule! zise d. Winkle cu voce ademnitore; drăguțul meu, scumpule!

Ași! Drăguțul era pus la o probă de măgulire și cu cât d. Winkle se silea să se apropie de el, cu atât avea grijă el să se ție mai la distanță: astfel că după zece minute, cu toate giulele și cu toate șiretlicurile, d. Winkle și marele cal, după ce se învățiseră mereu unul în jurul altuia, se găsiră exact în aceeași poziție. Era o situație foarte neplăcută din toate punctele de vedere mai cu seamă pe un drum pustiu, unde nu-și putea procura nici un ajutor.

Prelungindu-se manejul cât-va timp încă d. Winkle strigă tovarășilor:

— Ce mă fac? Nu mă mai pot urca!

— Ai face bine să-l conduci astfel până ce ajungem la o barieră; replică d. Pickwick de pe capra sa.

— Dar nu vrea să meargă! strigă d. Winkle, vă rog, și-l țineți nițel.

D. Pickwick era personificarea îndatoririi și umanității. Aruncă hățurile pe spatele calului său, scoborî de pe prepeleac, conduse cu grijă brișa de-alungul unui gard, să nu împiedice drumul, se întoarse către tovarășul său să-l ajute în nevoia ce se găsea, lăsând în plața Domnului pe domnii Tupman și Snodgrass. Îndată ce calul văzu pe d. Pickwick înaintând către el cu un bici mare în mână făcu să urmeze mișcării de rotație cu care se amuzase până atunci, o mișcare retrogradă atât de decisă, că îl forță pe d. Winkle, care nu vroia să lase sfârșul căpăstrului, să meargă cu o viteză extremă de partea către Rochester. D. Pickwick sări întrajutor, dar cu cât d. Pickwick fugea înainte, cu atât calul fugea înapoi. Copitele îi răsuna pe drum, praful sbura în jurul lui, și în fine, d. Winkle, al cărui braț era aproape scos din încheeturi, fu obligat să lase căpăstrul. Calul se opri, privi înapoi cu un aer mirat, se întoarse și se puse în trap către grajdarul lui, lăsând acolo și pe d. Winkle și pe d. Pickwick, ce schimbau între ei priviri de parapon. De o dată, mersul unei trăsuri la mică distanță le atrase atențiunea; întoarseră capul: „Numai asta ne mai lipsea! se văicări d. Pick-

Cain singur

Am îndurat, arat și asudat în soare
Precum mi-a fost blestemul; ce mai
[am de făcut?
Byron

Rămâi cu bine, farină, eu știu
Că viața razna o să ia
Și că spre casă nici-un chiu
Zor n'are să-i mai dea.

Rămâi, cămine, stins de-apururi
— Noj am plecat în zori
Cu soarele în subsuori
Și-acum e noapte împrejururi.

Tu câine mare și mintos
Te uiți ca nici odată.
Vej înțelege însă ce
Prăpaste mare se tăie
Din mâna-mi ridicată;
Că dela mine până jos
La tine orice vorbă-i de prisos?

Rămâi potecă și ciomag
Și pițcă ce mi-ai fost
In cale nefolositor dășag
Și-urciorul cel mai prost.

Rămâi cu bine țărână-spun
Că am urcat din tine...
Ca să cobor avea-vei vr'un
Sălaş să nu se'ntine?

Voințe plug, ai răsturnat
O glie grea din coarne;
Un ghez, frățește, pieptu-ți lat
Va da ei să măntoarne?

Rămâi cu bine, mamă, clăi
Să dea la anu' Bunul;
— Aveai azi noapte doi flăcăi
Și'n zori n'aveai nici unul!

DRAGOȘ PROTOPODESCU

wick cu disperare; iacă și calul celalt
că pleacă.

Asta nu prea era adevărat. Ducipalul
de la cutie se speriasc de șgomotul ce
făcuse tovarășul său: el avea hățurile
pe gât, se poate închipui rezultatul fără
greutate. Iși făcu de cap târind cu re-
peziciune pe d-nii Tupman și Snodgrass
Valeu! Dar pățania lor nu ținu mult. D.
Tupman scos din pepeni, se aruncă în-
tr'un gard viu, d. Snodgrass urmă in-
stinctiv exemplul său. Calul sfărâmă că-
ruța de un podeț de lemn, separă roatele
de furcă, furca de ladă, și în cele din
urmă, rămase nemișcat contemplând ex-
taziat ruinele ce cauzase.

Prima grijă a celor doi prieteni ră-
mași întregi fu să scoată din patul lor
din ciulinii pe ceilalți doi tovarăși nau-
fragiați. Când reușiră, își dădură sea-
ma cu o satisfacție de nedescris că bieții
oameni nu suferiseră pierderi serioase,
ci se mulțumiseră numai cu numeroase
sfășieri de haine și pe piele. Incepură,
dar, împreună, să scoată calul din sfâr-
șimăturile poștalionului; și când aceas-
tă operație complicată fu sfârșită, așe-
zară calul în mijlocul lor și urmară
drumul încetșor, abandonând resturile
cărutului tristei lui soarte.

O oră de mers aduse călătorii noștri
în preajma unui hănuț așezat între
doi ulmi pe marginea șoselei. Se vedea
din față un sghiab mare de adăpat și c
firmă enormă; din spate una sau două
mogâldețe diformate; și împrejur in-
grămădite într'o stranie confuzie, șo-

proane ruinate și maghernite acoperite
de mușchi. Un țăran, purtător al unui
cap roșu, lucra în grădină. D. Pickwick
il zări și-i strigă: „Ei, ăla de colo!“ Ță-
ranul se ridică încetșor, își făcu stre-
șină ochilor cu mâna și examinează rece pe
Pickwick și tovarășii.

— Ei dumneata, de acolo! repetă d.
Pickwick.

— Ei, eu sunt, răspuse căpăfana
roșcată.

— Cât mai e de aci până la Dingley-
dell?

— Șapte mile din cele bune.

— Drumul e bun?

— Nu, răspuse țăranul. Apoi supu-
nând călătorii noștri unui nou examen,
reîncepu lucrul, fără să se ocupe de ei
mai mult.

— Am vroi să lăsăm calul ăsta aci,
reluă d. Pickwick.

— Să lăsați calul aci? repetă omul
sprijinindu-se în sapă.

— Chiar așa, răspuse d. Pickwick care
și înaintase cu bidiviul până la poar-
ta gardului grădinii.

— Stăpână! urlă omul roșu ieșind
din zarzavaturi și privind calul cu un
aer bănuitor; stăpână!

O femeie mare, osoasă și dreaptă ca o
scândură, răspuse la această chemare.
Era acoperită cu un halat de pânză groa-
să cu talia la un deget deș supșiori.

— Mămucă, dragă, zise d. Pickwick a-
propiindu-se și făcând uz de vocca sa
cea mai convingibilă, putem lăsa acest
cal aci?

Țăranul mormăi ceva în urechea fe-
meiei. Aceasta privi caravana întreagă
de sus până jos și după un minut de
gândire, răspuse: „Nu, n'avem inimă!“

— N'are inimă? repetă d. Pickwick,
ce-mi vorbește de inima ei?

— Am mai fostără anchitați data a-
laltă, zise femeia intrând, destulă belea.

— Iată lucrul cel mai ciudaț ce mi-ai
ieșit până acum în cale, de când călăto-
resc, strigă d. Pickwick, plin de uimire.

— Cred... mi se pare chiar, murmură
d. Winkle amicilor săi, cred că presu-
pui că noi am fi șterpelit calul.

— Cum? strigă d. Pickwick cu o ex-
plozie de indignare. D. Winkle repetă
modest opiniunea ce exprimase.

— Ei omule! strigă d. Pickwick iri-
tat, bănuști, dar, că am fi furaț calul?

— Eu nu bănuesc nimic, sunt sigur!
răspuse omul cu căpăfana roșie, între-
buințând un fel de surăs ce-i strămba fi-
zionomja de la o ureche la alta: și vor-
bind astfel, intră în casă zăvorind cu
mare grijă ușa.

— Ca'ntr'un vis! strigă d. Pickwick,
un vis hidos! O, cer, se poate închipui
un om mergând toată ziua, urmat de un
cal spăimântător, de care nu se poate
cotorosi!

Abătuți, pickwickienii se puseră din
nou în mers. Enormul patrupe, pentru
care simțeau cel mai profund desgust
mergea încetșor pe urmele lor.

Dupăamiaza era înaintată bine când
cei patru amici ai noștri, mereu urmă-
riți de belaliul cal, sosiră în fine la dru-
meagul ce ducea la conacul moșiei.
Cu toate că se apropia sfârșitul obose-
lilor, satisfacțiunea le era năpraznic in-
ghiițită de caraghioasa lor aparență:
bainele sfășiate, fețele șgăriate, ghețele
murdare, figurile extenuate; iar colac
peste pupăză, grozavul cal! Oh! cât îl
blestema d. Pickwick. Din timp în timp
arunca asupra lui priviri în cari se lup-
tau între ele ura și dorința unei crude
răzbunări. Nu o dată calculase suma
probabilă ce ar trebui să plătească pen-
tru a avea satisfacția să-i tae beregata;
acum tentația de a-l asasina sau de a-l
asvărli în ducă-se pe pustii se prezenta
spiritului său cu o înzecită violență. În

acest timp înaintau într'una și la o co-
tătură a ulișii, fu scos din oribilele-i
gânduri de apariția neașteptată a două
personagii. Erau, d. Wardle și fițelul
său servitor, băețandul cel gros și bu-
călat.

— Ei bine, dar unde fuserăți? întrebă
boerul ospitalier. V'am așteptat toată
ziulica. Aveți aerul a fi oboșiți. Ce?
șgărieturi! Nu răni... sper. Nu... m'am
liniștit. Ați fost răsturnați? Nu vă fa-
ceți sânge rău, e un accident obișnuit
prin meleagurile noastre. Joe bată-te
Dumnezeu, iar dormi? Jos, ia calul și
du-l la grajd.

Borșosul Joe ținu de frâu calul fatal
și se târi cu pas lenevos înapoia com-
paniei, în vreme ce bătrânul boer se
căznea să-și consoleze musafirii de pă-
țaniile lor aventuroase, ce ci socotiseră
nimerit să-i comunice.

Sosiți la conacul Manoir Ferme, ince-
pură prin a intra prin bucătărie,, zi-
cându-le: „Vom repara totul aci și pe
urmă vă voi duce în salon. Ema, adu tu
niște vișinată. Acum Ioano, un ac și ață.
Mario, șervete și apă. Haideți, repede fe-
țelor, grăbiți!“

Trei sau patru fete grășcene și vesele
se împărțiră repede în căutarea lucruri-
lor cerute, în timp ce o pereche de ser-
vitori, cu capetele rotunde și fețele
largi se sculară depe scaunele ce ocu-
pau în jurul căminului, în Mai ca la Cră-
ciun, se scufundară în întunericul dife-
ritelor unghere, și reșiră îndată armați
care cu o cutie de vax, care cu o jumă-
tate duzină de perii.

— Haideți, repede! repetă bătrânul
boer. Dar fu o îndemnare de prisos,
căci o servitoare turna vișinata alta a-
ducea șervetele, și unul din bărbați apu-
când piciorul d-lui Pickwick pe nepof-
tite, cu pericolul iminent de a-l face
să-și piardă echilibrul freca cu peria
cismele cu atâta căldură că hățaturile
ii roșiră la alb. În acelaș timp, alt ser-
vitor freca pe d. Winkle cu o enorma
perie, scoțând din gură acel văjiit ce au
de obicei să scoată ajutorii de grăjdari
când țesală un cal.

Cât privește d. Snodgrass, după ce ter-
mină spălătura sacramentală, întoarse
spatele la foc și savurând cu deliciu vi-
șinata sa examinează încăperea unde se
găsea.

După descrierea ce ni-a făcut, era o
cameră vastă pavată cu cărșmizi roșii.
Căminul părea imens; plafonul se onora
cu o bogată garnitură de funii de ceapă,
de șunci și de costițe; pereții erau in-
frumusețați cu mai multe cravașe, cu
o șea și cu o veche și ruginită flintă cu
cremene. Deasupra acesteia, se citea cu
litere mari: INCARCATA, și așa trebe
să fi fost de cel puțin o jumătate de
veac, dacă ar fi să credem aparența sa
și aceia a inscripției. Un bătrân cucu, cu
mișcarea liniștită și solemnă ticăcăia
grav într'un colț, în timp ce un ceasor-
nic de argint, de o egală antichitate, se
legăna într'unul din numeroasele cârlige
de cari zidul era plin.

— Sunteți gata? întrebă bătrânul boer
oaspeții când îi văzu bine spălați, bine
cărpiți, bine periați, bine restabiliți.

— Da, gata răspuse d. Pickwick.

— Atunci veniți cu mine.

Trei din călători îl urmară traver-
sând multe și întortochiate coridoare,
completați fiind la ușa salonului de
către d. Tupman, care se rătăcise să
fure un sărut Emi, cu prețul unui oare-
care număr de bușeli și șgărieturi. Du-
pă acestea, bătrânul îi introduse zi-
când:

— Domnilor, fiți bineveniți la Manoir
Ferme!

Trad. de I. CRIVAȚ

Mașina roșie

de MIHAIL ȘT. BAIȘOIU

Soarele își măcina razele, amestecându-le cu praful și fumul mașinilor, într-o pulbere arzătoare — jucăușe deasupra străzii, în limbi fumuri de păclă.

Ceasornicul Bulevardului părea un ochi de priveghe deasupra porțiunii a ceea ce din Metropola. Câteodată soarele își scăpa razele pe el și atunci din pesomorit, începea să rădă cu sclipiri de voieșie. Însă îndată se întrista, rămânând tăcut în despicierea timpului. Își învărtise odată acele împrejurul cadranelui și acum ele se'ntâlniseră, încrămenind la jumătatea zilei. Parcă oboșite de drum se odihneau o clipită, șoptindu-și în tic-tacuri neauzite despre cele văzute de acolo, de sus.

Cercul militar își usca florile în căldură, privind prin ochi de ferestre decolorarea umbreluțelor roșii și zăpușala terasei.

Calea era în amiaza asta de Duminică bătătorită fără odihnă. Fără grabă, în pas domol, mulțimea se'nvârtea pe acelaș loc, schimbând doar jumătățile de tro'oar, împărțit printr-o tăcitate înțelegeră.

Dincolo de bordură numai, grăbiți puteau să treacă. Dar cu aceiași grabă se'ntorceau pentruca așa mereu să jongleze printre vehiculele înlanțuite.

— Hopa domnuu...

Gigi Codreanu urcase Bulevardul și acum trecea strada pe Victoriei. Intră fără să vrea în șirul mulțimei, lăsându-se dus înspre Continental, unde trebuia să se'ntâlnească cu omul lui de afaceri.

Se gândea pentru întâia oară îngrijorat.

— Dacă nu reușesc să prelungesc ipoteca până la recoltă, trebuie s'o vând... Cât iau și cât îmi mai rămâne? Cifrele se'nșiruiă în mintea lui: fără nici-o ordine, în imperecheri ciudate, învărtindu-se ca prinse pe un inel ce-i încingea carul. Lunecau pe el în ritmul stropului de ploae când se prelinge pe sârma telegrafului și era într'una o vârtejire de gânduri din care pe niciunul nu-l putea duce până la sfârșit.

Apoi, printre cifre și gânduri, primea să i se întruchipeze mulțimea lui de prieteni, venind toată în convoi de înmormântare, vorbindu-i în șoaptă, schimonosindu-se în compătimiri. Și sfredelit de închipuirea lugubră, mergea înainte prin lumea străzii în vremelnică sărbătoare.

În dreptul lui Capșa își auzi numele. Întoarse capul. Dar răsândit, reveni speriat, prins parcă asupra unei fapte rele. O clipă, se gândi că oamenii îi cunosc taina și se hotărî să fie surd. Vru să treacă mai departe. Însă chemările repetate îl duseră la ei.

— Bine dragă nu ne mai bagi în seamă? Vrei să trăiești cu amintirile... Zi, iar o făcuși aseară?

Picu Nițescu își portivi monoclul și-i întinse amândouă mâinile.

— Mă, ești culmea! Nu te mai potolești deloc.

Gigi nu răspunse. Dădu mâna cu toți și rămase lângă ei.

— Nu vrei să ne spui nimic, interveni Petrică Dărăscu, „șeful” — cum își zicea singur.

Ești discret? Foarte frumos! Dar tocmai cu noi?!... Lăsa frate nu te mai codi. Ne spuse adineaori Bib'că.

Gigi îi privește prelung și nu înțelege nimic. Ce atâta caz pentru o femeie ca

oricare alta. Și pe urmă de astea îi ardea lui acum?

Se vedea însă învidiat. Și mândria lui de mascul preferat alungă cu repeziune gândurile rele.

Începu să le povestească, vorbind încet, uitându-se din când în când împrejur ca și când i-ar fi fost teamă să nu fie auzit de o nreche inoportună.

Vorba rostită rar, plămădită pe alocuri d'n fantezie, închea în șirul ei, sbuciumul nopții trăită în garsoniera lui. Se ferea vroit să spună vreun nume; îi plăcea să-i vadă neliniștiți, torturându-se în întrebări. Îi privea atunci cu mulțumirea puternicului.

Dar în mîntea lui parcă altcineva începuse să vorbească. Nedeslușit, apoi din ce în ce mai clar, cuvintele se desprindeau și se fixau pe timpan cu încrustări de cuțit.

— Măine îți se vinde moșia. Și toți „idiotii” ăștia își vor bate joc de tine....

„...Cuceririle” îți le vei aminti doar tu. Sufletul i se strânse și în golul lui, cuvintele acestea cădeau topite, în picături de acid, scriindu-i în suflet ca pe o foae de hârtie împusă cu acul aceleiași vorbe: „măine îți se vinde moșia...”

Gigi povestea înainte cu repeziune, înfierbântat. Vrea parcă să se înșele pe el, povestind înainte, tot înainte și tot mai grăbit, ca să nite.

— Cel puțin până la sfârșit...

Înăuntrul lui lupta era aprigă. Vorbea neconștient. Terminase întâmlarea de aseară și acum le povestea altele petrecute demult sau poate niciodată. Dela un timp însă, cuvintele începură să vină mai greu și chiar se poticni de câteva ori.

Lupta se terminase. Broboane de sudoare îi siruiă pe frunte.

Picu Nițescu îl ascultă până la ultima vorbă. Îl admira, deși îl ura. Între amândoi nu putea să încapă prietenia. Au fost în totdeauna rivali și de cele mai multe ori Picu a eșit învins — Gigi era într'adevăr frumos.

Acum vrând să se ridice în proprii

săi ochi, începu să făurească și el întâmplări cu peripeții de roman cu fascicula. Și ca unul care nu „trăise” niciodată, inventa. Deaceea, Petrică Dărăscu nu mai asculta demult, fiind ocupat să urmărească mașinile, controlându-le „marca”, spunându-și păreri despre fiecare.

— Uite, domnule. După mine mașina care vine, a treia, roșie, e cea mai bună marcă.

— Las'o încolo de marcă, nene Petrică. Uită-te ce e înăuntru.

Și ca un automat Picu își potrivă cravata, monoclul și-și țintui privirile scăpate prin pleopele întredeschise, în mașina roșie. Venea încet în șirul vehiculelor, scripind în soare. Și cu fiecare învărtitură a roților, Picu își pleca înainte capul tot mai mult, cu ochii fiși, ca un hipnotizator. Dar, mașina trecu de el nesor, cu surăsuri de raze. Nici-un semn. În dreptul lui Gigi, răslețit puțin, însă Doamna dinăuntru tresări. Își întoarse capul brusc, pe urmă încet, mai încet ca mersul lui al mașinei, îl lăsă pe spate, căutând privirile lui Gigi, cu ochi mari, deschiși mult, ca cel puțin, acolo în retină, să-l păstreze întreg.

Nările se dilatară în ritmul mișcării capului, ca și când ar fi vrut să-i pătrundă în trup, inspirându-l. Pe urmă grăbit îl lăsă în jos și ochii își închiseră pleopele aproape de tot.

O clipită numai, în care Gigi și toți ceilalți, înțeleseseră dorinți nestăpânite.

— Ei, Picule nene, ce zici?

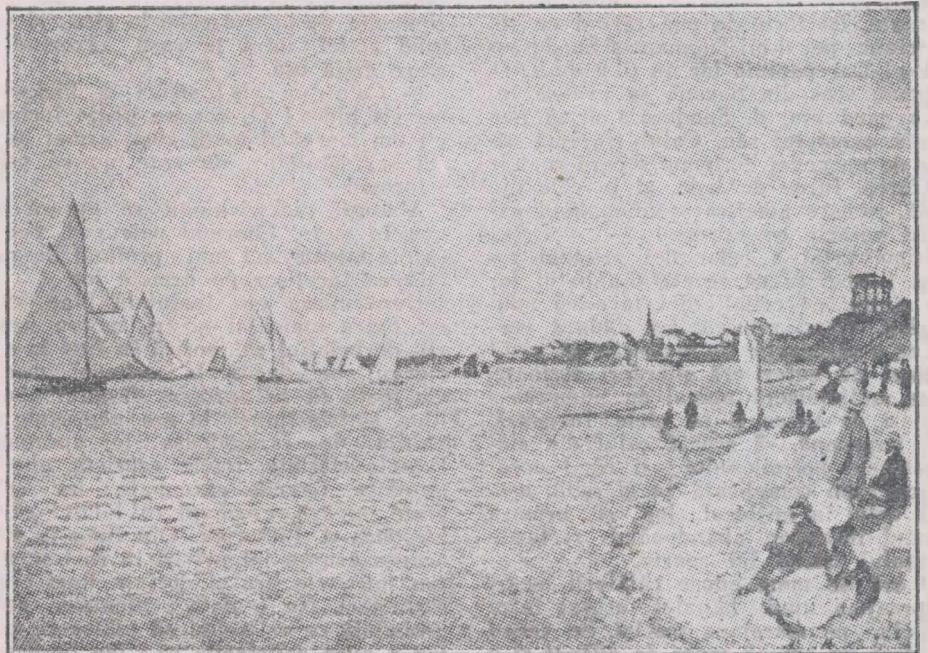
Picu ridică din umeri, privind departe roșul mașinii.

— Curios....

O pauză în care ridicarea sprâncenelor lui Petrică Dărăscu, vesti că „șeful” are de spus observații interesante.

—...Gigi al nostru e o excepție dela regula comună Asta, după cum știți și voi, e un adevărat Don Juan. Te-ar îndreptăți să crezi că în afacerile bănești îi merge foarte prost. Și cu toate astea am informațiile mele că și-a mărit averea dela tată-său de două și trei ori, fără să se intereseze, așa ca din senin. Are noroc în amândouă privințele.

Gigi își simți deodată mîntea goală de orice gând, ca și când vorbele lui Dărăscu speriaseră, precum păsările de

CLAUDE MONET: PLAJA DIN ST. ADRESSE

pradă porumbii, toată puzderia de gânduri ce-i vânzolea creerul. Avu ca o tresărire de spaimă și pe urmă îndată o lumină vie îi inundă cugetul. Simți bucuria cum râde în el. Nu pentru că îi mințiso atât de bine cu povestele lui. Nu-i mai păsa nimic acum de ele și nici de ce puteau ei să creadă. Găsise însă răspunsul la întrebarea ce și-o pusese ori de câte ori își vânduse, unul câte unul, terenurile petrolifere, pădurea și casa.

— De ce n'am noroc ? !

Și toate se duseseră pe lopățica crucierului în grămezi cilindrice de fise, de i se părea că lopățica de argint adună arbori mici, sonde în miniatură, colonadele de marmură dela intrarea casei bătrânești.

Acum aflase răul. N'avea decât să-l distrugă. La gândul ăsta, bucuria îi fu mare.

— Băeți, e ora unu. Eu plec.

Se despărțiră. Gigi porni spre Continental.

— Asta-i ! Femeile sunt cu nenorocul.

Prin urmare... adio, voi blonde și brune.

Pășea acum repede, apăsând talpa, ferm incredințat că va putea în fine scăpa moșia numai dacă din momentul acesta, va renunța la toate femeile.

— Trebuie să fie un pic de adevăr în înțelepciunea populară... Dar bine eu le caut ? Nu sunt ele cari mă chiamă întâi ?

Întâmplarea dinainte îi trecu prin priviri, repede ca pata albă care se învârtește în contoarul electric.

— Și numai asta ?... Atâtea altele !

Intrarea Continentalului îl opri din mers și gânduri. Ezită un moment, apoi intră.

Se opri în ușa restaurantului, cercetând în fugă mesele. Dela una apărură după piramida șervetului un cap care parcă purta pe deasura o tichie de aramă cu pete de cocleală. Omul lui de afaceri se ridică repede și fața-i albă și pistruită, întretăia surăsuri șăgalnice.

Gigi se îndreptă într'acolo. În drum, doi ochi încercăniți îi urmăriră mersul. Când ajunse în dreptul lor își închiseră lumină și cu o tresărire stăpâna lor își trase picioarele sub scaun parcă ar fi vrut să le ascundă. O privi în treacăt.

Puțin mai departe, omul cu capul roșu se învârtea pe lângă scaun, frecându-și mâinile.

— De ce nu stai ?

Se așeză pe jumătatea scaunului, ascunzându-se din nou după piramida albă de șervet. Nu scoase o vorbă. Văzu pe Gigi privind în altă parte și cu o singură ochire înțelese de ce e vorba.

Așteptă.

Ochii încercăniți în abanos, trimiteau din albastrul luminii, raze ca firele rupte din caerul păianjenului.

Gigi le prindea cu fiecare geană și între ei și pe deasupra tuturor se întinsese ca o pânză eteric de subțire, pe care luncău tremurătoare, cuvinte nespuse.

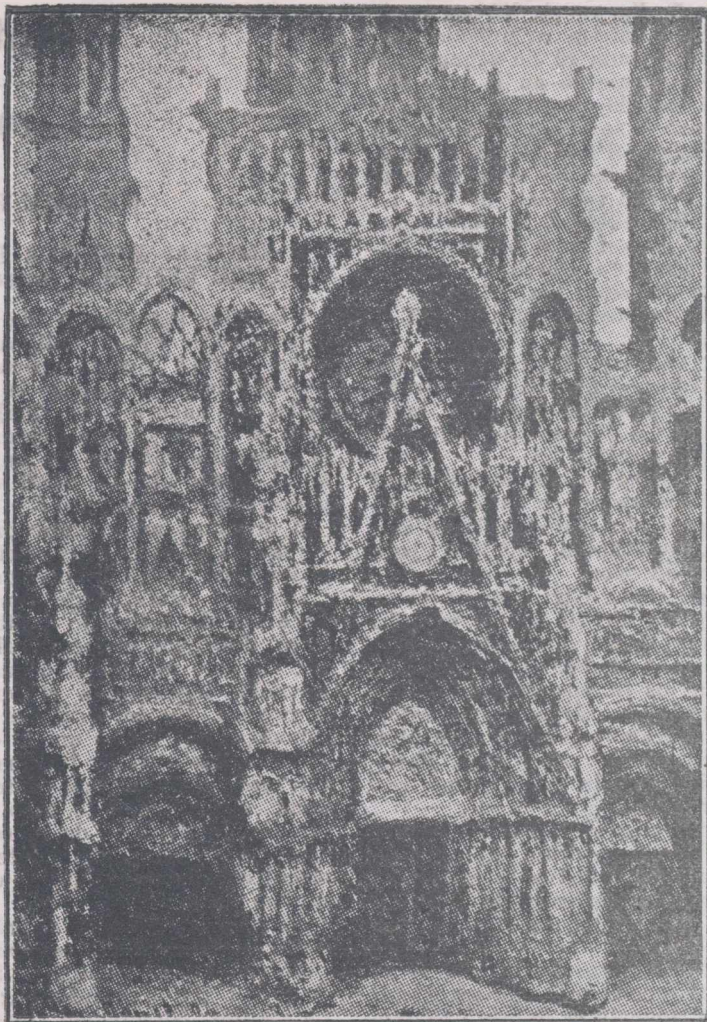
În ochii ăștia triști ca amurgul de toamnă găsi altceva — nou pentru el — decât dorinți pătimase, chemări de voluptate a simțurilor. Plutea în ei melancolia cântecului de greer și a primelor scuturări de frunze. Văzu întrânși ca într'o destrămare a sufletului.

Niciodată n'a arătat mai multă bunăvoință unei femei și niciodată nu i s'a răspuns cu atâta stângăcie ca acum. O teamă parcă o făcea să fie așa.

— Coane Gigi, mai uită-te și la dreapta. De ce să nu câștigi din două părți ?

Și omul cu nasul lung și coroiat până în gură, cu muchia ascuțită pe care ochelarii stau prinși de urechi, schiță din coada ochiului, ca săgeata pusă să te îndrepte în cale, un semn spre dreapta.

Gigi se uită într'acolo.

CLAUDE MONET: CATEDRALA DIN ROUEN

Doamna din mașina roșie îl urmărea atentă.

Ca și când privirile ei fură cârligele unei prize ce i se năpustise în ochi, în cap începu să i se învârtească îndată, repede ca un ventilator electric, gândul care se oprise un timp. Și Lăzăit de ventilator se unduea până în ochi, în ochi, în creier.

Își întoarse capul. Priza se trăsese și gândul se oprî. Dar se ciubări într'un loc, ca o gănganie cu ochi de argint viu, sculptori și nestatornici.

— Din cauza lor n'am avut noroc.

Și găngania parcă îi răspunse răzând : „și n'ai să ai”.

Ca după o rotiță de telegraf se desfăcu o bandă de hârtie, scrisă : „măine îți se vinde moșia”.

— Haide domnule, vorbește ! Ce-ai făcut ?

Omul cu nas covoiat și cu ochelari legați de urechi, se sperie și începu să vorbească repede, tremurând.

— Am aranjat. Jumătate din datorie ca dobândă până la recoltă.

— Și dacă nu plătesc atunci ?

— Atunci... se vinde... A rămas să veniți la șeșe să faceți actul.

— Asta însemnează aranjat ? Asta nu-i tot vânzare ? Ba, pe deasupra să mai măresc și datoria cu încă jumătate. Asta e aranjat..

Pornise să se supere. Vocea i se îngroșea. Se întrerupse însă pentru că printre șirurile de mese o doamnă trecea spre eșire, căutând să-și ascundă scurtimea unui picior.

Gigi zâmbi a deșertăciune. Numai asta era cauza. Altfel și ea ca și celelalte..

— Atunci vă aștept la șeșe să facem actul. Să trăești coane Gigi și... Omul surâse cu înțeles și fără să mai aștepte răspunsul care putea să fie prea energic, se ridică frecându-și mâinile și se pierdu printre mese.

Se uită după el fără nici un gând, privind balansul ușilor dela intrare, Mișcarea lor regulată îl mulțumia. Sgomotul tacămurilor îi venea pierdut în urechi ; înăuntru lor simțea ceva destinându-se ca un arc de ceasornic. Și toate mesele parcă erau ocupate numai de omul cu tichie de aramă, de doamna din mașină și de ochii cu durerea primelor scuturări de frunze.

Se simți obosit. Se ridică încet și plecă. Cele două uși deschise înăuntru, se închiseră după el, imbrâncindu-l în halul hotelului.

În stradă își iuți mersul spre casă.

Plecuse deacasă cu mult înainte de ora fixată. Ocolise drum lung, pe frânturi de străzi, numai ca să treacă timpul.

Încercase să se odihnească și neputând, pornise încet prin căldura stăruitoare. Se gândea cum să „aranjeze”. Sigur că au să se gândească și ei și vor fi oameni de omenie. Destul au luat până acum.

Și gândurile se întortochiau prin mintea lui ca și el pe străzile mărginașe. Se întretăiau, se amestecau, pierzând șirul unuia ca să prindă firul altuia, întâlnindu-l din nou pe cel dintâi ca și când formau o împletitură, pornite toate din același loc..

Mergea inconștient ca dus de cineva. Începuse, în el, să facă apel la umanitatea celor trei pe cari îi va întâlni. Vor-

Mic Tratat de estetică literară SAU Lumea văzută estetic

11

(CE ESTE FENOMENUL ESTETIC. SPECTATORUL)

bea așa cum le va spune acolo și răspunsurile pe care și le da singur, îl făcu să se înveselească. Va reuși. Nu se poate altfel. Se uită la tablă cu numele străzii. Ii era necaz acum că nu ajunge mai repede. Cine-l pusese să nu ia trăsura? Scăpa o clipă mai de vreme de neliniștea asta chinuitoare. I se părea că semnează actul... Dar dacă nu-i mai găsește?... Trebuie doar la ora sease i-a spus. Se uită la ceas. Mai avea o jumătate de oră. La un colț o tablă albăstră îi arătă apropierea. Iși iuți mersul. Încă o stradă, boulevardul și chinul s'a sfârșit.

— Să fie la cheremul lor... Și toate acestea numai din nesocotința mea... Dacă aș fi avut noroc?

Cineva par'că răsese lângă el. Tresări. Se uită împrejur — nimeni. Doar tramvaiul ocolea cu tipăt de fier, spre boulevard coti și el. Cu fiecare pas acum neliniștea venea crescând.

La stația tramvaiului fu strigat. Omul roș își ștergea sudoarea cu batista scoasă dinprejurul gulerului. Se chinuia să iasă din mulțime, bălăbănind mâinile prin aer, fără nici un spor.

— Să trăești coane Gigi. Dumneata pe jos?!... Veniți pe aici că e mai umbră... Pe mine m'a prăpădit zăpușeala.

Părul îi picura broboane de sudoare, curgându-i în jos în șerpui de apă. Se strângeau oprite de sârma ochelarilor, apoi se prelungeau pe umerii obrazului, prin scobitura nasului, spre gură. Batis-ta o muta din mână în mână, nemai putând să prididească.

Gigi cobori trotuarul într'acolo. Sirena unei mașini îi opri în drum. Aproape de tot, trecu lin ca o barcă pe o apă liniștită, fără zgomot, mașina roșie. Din ea, doamna avu același joc ca acum câteva ore pe cale.

Imprejurul lui Gigi, strada începu să se învârtească repede ca o morișcă. Ochii i se pănzură lumurii și steluțe bronzate se irsteau înainte la jocurile de artificii. Sângele tot i se strânsese în picioare făcându-le grele de nemișcat. Pe urmă până se destremă și din ea se'nfiripă, așa cum se fac din nori figuri fantomatice, mașina de adineaori, în locul pe unde trecuse. Se desfăcu singură, într'alte mai mici, din ce în ce mai mici, învărtindu-se pe lângă el, în sărituri de verveță și mai mici, ca broaștele, până când dispărură de tot.

În ascunzîsul din cuget, gândul de adineaori, cuibărit ca o gănganie, începu să-și miște ochii de argint viu sculptori și nestatornici și prin ei par'că îi vorbea răzând: „femea niciodată nu-ți aduce noroc. Numai încerca...”

Cuvintele se isbeau de păreții capului se'ntorceau și se repetau mereu ca un ecou.

Mașina era neconținut dinaintea ochilor lui. O vedea aeeva, apropiindu-se și depărtându-se de el, mergând înainte și înapoi ca o jucărie cu arc. Ii svăceau tâmplele.

În femeea din ea, Gigi le văzu pe toate ca și când ea ar fi fost nu o femeie, ci femeea, întruchiparea lor, a tuturor. În tremuratură dilatăte era ritmul dorințelor tuturor, închise, ca un porumb în strânsoarea mâinii. Și ochii cu reflexe par'că din cele patru culori ale ochilor, adânci ca nemărginirea, întregau simbolul.

— Halde, ce mai aștepti?!... Sfârșește cu un ceas mai de vreme. N'ai să ai noroc niciodată. Nu vezi că și aici, acum când joci ultima carte, ea te-a găsit? Sfârșește! — găngania avea în ochi, sculpturi de raze, înțepătoare ca acele.

— Coane Gigi, m'am prăpădit de căldură. E sease — ne așteaptă.

Tresări. Cuvintele scăpate prin ferestrele dinților lați, înfipte în gingi: ca boa-

5) EMOTIA ESTETICA SAU FALSA-PLACERE ESTETICA (urmare).

Glasurile îngemănate ale artistului și spectatorului ajung indignate până la noi: „Cum? Numai spectacol? Toate durerile lumii transpuse în artă, numai prilej de bucurie? Lacrimile bogate pe care le varsă stimata doamnă la teatru, la cinematograful sau în paginile romanului, nimic altceva decât o voluptoasă perversiune a creierului?”

E drept că un autentic profesor universitar a găsit emoției estetice o formulă mult mai docă și chiar mai răpitoare: „Emoția estetică este conștiința caldă ce avem de infinitele legături necesare între diferitele elemente ale capodoperei. Ea este nu numai de natură sentimentală, înțeleșuală și volișională ci și mistică. Cu tot sufletul pătruntem capodopera și tot se umple de mireasma ei. Într'însa simțim, într'însa înțelegem, într'însa voim, într'însa săntem. E o lume nouă și întregă în care înțrăm — o lume cu motivele ei de judecată, de tendință, de simțire. Cât suntem sub farmecul capodoperei, suntem ea și nu mai suntem noi”¹⁾.

Să fie oare această definiție numai o tragică năzuință spre exprimare a unei gândiri care n'a isbutit să ia cunoștință de sine? (Situatie inferioară unei prostii rostite). Nu credem. Dar mărturisim că definiția de mai sus e pentru noi plină de nelămuriri, mai cu seamă în punctele esenșiale. Într'adevăr: Ce să fie aceste infinite legături necesare între diferitele elemente ale capodoperei? Legăturile nu pot fi decât mărginite, și anume în raport cu elementele constitutive — și acele în chip firesc mărginite, spre a putea fi organizate, — ale capodoperei. „Legăturile”, apoi, nu trebuie să fie „necesare”, ci excepșional necesare altfel ar fi comune, adică banale, n'ar mai provoca emoția estetică, și deci „conștiința caldă ce avem de infinitele legături” n'ar mai putea fi „caldă”. Suntem apoi cu totul nedumeriți asupra unui fenomen miraculos, descoperit de autorul formulei: „Cât suntem sub farmecul capodoperei SUNTEM EA și nu mai suntem noi”. Cum s'o fi petrecând

¹⁾ M. Dragomirescu: Știința Literaturii, pag. 78.

bele de porumb, ajunseră la el cu o altă înțelegere: „măine îi se vinde moșia”. Grozăvia faptei îl îndemnă să încerce până la sfârșit.

Dar auzi clar: „E în zadar! Haide, sfârșește!”

Se 'ntoarse și plecă încet. Picioarele și le ridică greu, așa cum le-ar fi scos din noroiu cleios.

În retină se deslușea din ce în ce mai bine brovingul mic, deasupra divanului. Și se duse drept înainte, într'acolo, unde în vălmășagul trăsurilor, părea că-și așteaptă, retrasă deoparte, cuminte, mașina roșie.

MIHAIL ȘT. BAIȘOIU

această periculoasă minune? Dacă am voi să verificăm teoria cu fapta am ajunge la unele triste și umilitoare situații, pe care din parte-ne le refuzăm cu riscul de a nu resimți niciodată emoția estetică universitară. Nu poți citi, bunăoară, pe Oedip-Rege fără să te simți de-adreptul Oedip-Rege, cu tot cortegiul de nelegiuri de crime și incesturi. În fața unui scaun sculptat, emoția estetică te face scaun — și așa mai departe.

Identificarea totală cu opera de artă prin vraja emoției estetice socotim că este cu nepușință tocmai din pricina emoției estetice care spre a se produce și menține are nevoie și provoacă un exces de conștiință a simțimântului personal. A te identifica desăvârșit, așa cum scrie d' Profesor în stil liric, cu o capodoperă înseamnă de fapt a anula însăși această atitudine, profund egoistă și personală, care îngăduie ecloziunea plăcerii estetice, înseamnă nu a te delecta esteticeste la privilegiata lui Don Quihote, ci a fi Don Quihote — și e exclus ca acest personaj să-și poată da vreodată seamă de valoarea sa estetică!

Oare aceea atitudine spectaculară, aceea voioșie independentă a spiritului pe care am dori-o creatorilor de artă și pe care o socotim absolut necesară spectatorilor spre a resimți plăcerea estetică pură, adică diferențiată de toate celelalte plăceri ale activității noastre sufletești, să nu fie oare un simplu refuz în fața nenumăratelor tragedii ale vieții, din care, de altfel, sunt alimentate operele de artă?

Dimpotrivă. Spiritul spectacular educat, creator sau numai iubitor de plăceri estetice, fuge de elementele prea simple, de combinațiile prea cunoscute sau repetate și năzuiește — în virtutea legii de constanță a senzațiilor, care cere originalitate, adică neîntreruptă înnoire a privilegiilor — spre un material și o formă cât mai complexe. Tot ce alcătuiește fondul tragic al existenței trebuie să vie astfel să înmulțească elementele marelui spectacol estetic; și opera de artă va fi cu atât mai prețioasă, cu cât artistul a fost mai conștient de planul de unde privește lumea, cu cât privirile lui au putut merge mai în adânc, cu cât expresia a fost mai adecuată, adică mai originală, și fermecul autenticității mai contagios. — iar plăcerea estetică va fi cu atât mai mare cu cât spectatorul va avea o mai vastă experiență artistică și o mai curată conștiință a fermecatului „joc” al lumilor estetice.

6) Evul estetic.

Noi cerem artistului să redea original o priveliște originală, iar iubitorului de artă să privească și să se bucure. Atât. Restul — oricât de grav — e altceva de cât estetică. Totul poate părea aci numai un joc de copii, și nici nu voim să fie altfel. E o umilire a omului, ne dăm bine seama, o atât de simplă doctrină, el care măsoară și cântărește stелеle, străpunge continentele și vorbește cu unde frecvente între oceane. Dar ne amintim că tot atât de umilț a fost bietul om când a trebuit să renunțe la visul lui de a găsi piatra filosofală, și de a transforma

pietrele în aur. S'a mulțumit să desfacă apa și aerul în elementele lor și numai de-acum iată, au ieșit miraculoasele puteri ale radjului! Lumea văzută estetic este numai un joc de copii. Știm și credem în acest lucru de nimic. Dar presimțim că se apropie vremea când, eliberați de disciplinele tari ale realității, nu vom mai găsi altă scăpare din disperarea simțurilor noastre, în întregime deschise elementelor și violențelor vieții, decât, în această educație elementară de a ne ridica pe un plan estetic, de a șocoti lumea o priveliște creată pentru infinita delectare a existenței noastre, noi înșine, fiecare, elemente sufletești originale pentru un alt spectacol, bucurie estetică a cine știe cărui alt Spirit, din alte lumi.

c) OPERA DE ARTA

1) Descompunerea personalității artistice

Din cele de mai sus cu privire la fenomenul estetic, am văzut că artistul e provocat să creeze din pricini cu totul străine de emoția estetică și am văzut că, liric sau epic, obiectiv sau personal, artistul nu se poate oferi decât pe sine; am văzut apoi că plăcerea estetică este relativă, adică e un produs condițional și de calitatea operei de artă și de calitatea spectatorului. Și acum când am ajuns la al treilea factor al fenomenului estetic, opera de artă, ni s'ar putea aduce învinuirea că întrucât e singura realitate absolută, durabilă și tangibilă în fenomenul estetic, am greșit că n'am situat-o în centrul lucrării noastre.

Vom vedea mai la vale că nici opera de artă nu este o realitate absolută în fenomenul estetic, dar să ne bucurăm de prilej spre a lămurii înainte de a trece mai departe, întrucât am avut dreptul să facem din personalitatea artistică și nu opera de artă cheja de boltă a acestui tratat.

Știm prea bine că nu numai existența durabilă a operei de artă, mult dincolo de viața părelnică a creatorului, dar de provocare și menținere a plăcerii estetice, ar fi trebuit să ne silească să punem opera de artă în primul plan al fenomenului estetic: operele de artă sunt și mai diferențiate decât creatorul lor.

Teoretic, se poate cere creatorului de artă că între operele sale să fie nu numai alte distanțe, dar și alte legi. Ideal ar fi ca tot artistul, cu fiecare nouă operă de artă să vădească o nouă personalitate, perfect deosebită de cea cunoscută în opera precedentă.

Artistul conștient de disciplina sa face într'adevăr eforturi în acest sens, evitând să anuleze prin repetiție, viața operelor sale succesive. El cercetează civilizații opuse sau depărtate, caută noi interpretări filosofice, face incursii în știință și tehnică, pleacă în călătorii lungi, ba adesea caută să se exprime în arte cu totul diferite, în muzică, în pictură, în sculptură, când e scriitor, dacă nu chiar în arta actorului. Toate aceste silințe sunt laudabile și demne de conștiința unui adevărat artist 2).

Ele însă nu duc la rezultate apreciable. De cele mai adeseori, și în ce are el mai caracteristic, artistul — chiar în operele în care se vădese puternic „noutățile” evoluției sale — nu poate ieși din unitatea personalității. Spulberarea unei personalități nu știu dacă s'a înfățișat vreodată într'o operă de artă realizată de o atare „personalitate”; și chiar dacă ar fi cu puțință o astfel de spulberare (cum ne-o înfățișează unii psihiatri și unii romancierii cu profundă intuiție

2) Luigi Pirandello mărturișea odată unui ziarist că ar dori să-și schimbe numele și să înceapă o nouă viață artistică.

Mignon

PRELUDI

Pe dealuri se bat nucii și mușcă'n vii rugina,
Atârnă răstignite de ziduri iederi stinse...
Cu irizări blajine se trece scurt lumina,
Și-auzi târziu în noapte, cocori spre zări incinse...

De-acum va plânge vântul prin parcuri de'nțomnare...
Deșert ca niciodată pe geam voi trage-oblon;
Și chipul tău, Eleno, de sudică splendoare,
Va retrăi în strofe: dumnezeiesc Mignon!...

VEACUL XX

Făptura ta, Elena, sculptată cu suplețe,
Cu ochii în migdală și înopțați adânci,
Aș vrea s'o sap puternic în versuri, ca în stânci,
Să-și fulgere prin vreme suprema-i tinerețe!

Dar veacul ne zâmbește cu-atâta înțeles...
Boschete somptuoase de trandafiri apun —
Pe spiralele trepte nu-s trene de păun, —
Ne țipă azi claxonul și sportsmenii ne rîd des...

„Înțelepciune tristă...” — așa mi-ai spus cândva...
Prietenă, dojana ți'i dreaptă, dar ce'nseamnă?
Ascultă! Pe trotuare pocnesc castane-a toamnă...
Și Freud trăiește astăzi — epoca mea și-a ta!...

CONTRAST

Și într'o după-amiază de August luminos,
Când mi-ai vorbit suavă de țara ta din Sud
Cu portocali în floare și îmbătări de nud,
Și unde Sapho plânse atât de furtunos —

M'ai întrebat, Elena, și despre țara mea...
Și ți-am șoptit de șesuri cu aur mult de grâu,
Cu oameni și căsuțe în alb, pe lângă-un râu,
Și cu tăceri în care e o poveste grea...

Căci cei de-acum, Elena, au toți o taină-adâncă...
În noi trecutu-și sună ecouri încă tari —
Și nu de mult din noaptea de codri seculari,
Ne căutam dreptatea cu pumni vânjoși de stâncă!...

Acum la noi belșugul și pacea înfloresc...
Dar undeva în funduri zac vijelii și lacrimi;
Și flacări când ne mușcă svăcnim noian de patimi —
Și totuși, vezi Elena? — Ce pașnic îți vorbesc!...

T. PAUNESCU-ULMU

psihologică) imaginația creatoare tot ar da operei de artă acea unitate pe care autorul în viață s'ar putea să n'o aibă.

Nu ne vom ascunde însă după o idee, numai de dragul de a părea consecvenți și vom recunoaște că nici personalitatea artistului nu constituie o unitate originală absolută. Dacă n'am avut până azi multe cazuri de totală înnoire a personalității creatoare, s'ar putea de-acum înainte să avem. Opera de artă va trece atunci în primul plan, ca chea de boltă a altor tratate de estetică, urmând ca în locul familiilor de artiști să avem serii de opere de artă. Trebuie să recunoaștem cinstit că personalitatea ni s'a făcut doar mai comodă în vederea construcției de față, fără a socoti că am construit pe un teren de o soliditate perfectă. Personalitatea trebuie șocotită doar ca unitatea convențională și comodă a acestui tratat. Spectatori cu gusturi mai exersate și mai averse, au dreptul prin urmare să treacă mai departe, la opera de artă și

poate — cine știe? — la o descompunere și mai subtilă chiar a operei de artă, pentru punerea în valoare a unei unități și mai prețioase, în vederea multiplicării priveliștilor lumii — și tot astfel la infinit.

De la acest relativism înainte putem găsi unități de-asupra sau dedesubtul punctului pe care-l ocupă aci personalitatea. Am văzut „amalgamul” personalității, care poate fi desfăcută în elemente noi, ne putem apropia de realități în care totalitatea personalității este nelindeslătoare și se grupează, în virtutea unor legi ce urmează a fi descoperite, în unități artistice supra-individuale, și în care unități „personalitatea” sau o parte din „personalitate” intră ca element component, iar nu ca element perfect original.

Putem da pilda — numai într'o privință — a lui Bandelaire, care voia să întregască ceva, în aceeași linie cu Edgar Poe; pe Mallarmé care voia, — de-

CARICATURI

Ploaea electrică

Ploaea electrică arde sălbatic
Norii de puf pe un cer inflamabil;
Varsă'n zig-zaguri de foc și jărătic
Jerbe aprinse pe cimpul arabil.

Pomii cu galbene mini de schelet
Cer îndurare cu ochii spre cer;
Ploaea electrică svârle concret
Focuri bengale și ace de fier.

Zace un orbore carbonizat.
Fructele ploii sonore se coc;
Fulgerul repede a'noruișat
Cu paratrăsnetul, spada-i de foc...

ALEXANDRU BILCIURESCU

asemenea numai într-o privință — să înțelegă ceva prin Wagner; pe Paul Valéry care întregește ceva din Mallarmé) etc. Toate acestea sunt numai indicații; ele pot constitui subiecte reale de studii estetice.

Prevenim pe cititori că prin alăturarea unor particule dintr-o personalitate de particule ale altor personalități, în vederea creării unei entități originale supra-individuale, nu urmărim cătuși de puțin să reinviem „estetica” socială sau morală, înlăturată în prima parte a acestei lucrări. Unitățile a căror critică am făcut-o — sufletul moral-social, colectiv — sunt prea grosolane pentru vremea noastră, nu mai pot mulțumi un om de gust de azi, și de cele mai adeseori sunt în afară de sfera fenomenului estetic.

Distincția de mai sus — descompunerea personalității, alcătuirea unei „personalități” estetice noi, fără persoană, din particule individuale — are tocmai de scop o înțelegere a originalităților posibile, iar nu o reconstituire a blocurilor comune.

Cu diversitatea personalităților, cu descompunerea lor în opere diferite (atunci când sunt diferite) cu îmbinarea personalităților (atunci când e vorba să se creeze o unitate nouă supra-individuală din particule sufletesti individuale) — natura însăși se „joacă” voioasă, din dorința de a menține pururi vie plăcerea estetică, prin multiplicarea la infinit a privilegiilor lumii.

3) „Depuis la mort de Mallarmé, il est certains sujets de réflexion que je n'ai véritablement jamais plus considérés. J'avais longuement rêvé d'en entretenir Mallarmé, son ravissement brusque les a comme sacrés et interdits pour toujours à mon attention”. (Paul Valéry: Stéphane Mallarmé, Nouvelle Littéraires, 13 Oct. 1923).

F. ADERCA

EVA

Vreau să se știe că nu sufăr remușcări. Sufletul mi-e liniștit. Mă feresc însă de oameni și arăt dezamăgit pentru că sunt nevoit să fac astfel. Altminteri, puțin îmi pasă de ei și de părerile lor. Eu știu că adevărul nu mă înspăimântă. Dimpotrivă — de ce să n'o spun? — mă desfată. Da: mă desfată. Mă bucur când gândesc la moartea aceasta care a cutremurat atât de multe suflete, și mă bucur pentru că al meu nu s'a cutremurat. Acum vreau să aștern pe hârtie faptele; nu pentru că năzulesc să fiu numit și eu un autor, ci numai pentru că lucrul acesta mă desfată.

Scriu pentru mine; numai pentru mine. Vreau să se știe aceasta.

Lucrurile s'au petrecut astfel. Prietenul meu vorbi când ajunse pe culme:

— Nu mai cunosc poteca..., am răătăcit-o... și pe drumul acesta omătul acoperă văgăunile....

Cuvântul îi era tremurat, iar când își întoarse fața către mine mi se păru că zăresc o lucire de spaimă străbătându-i ochii.

Eu rămăsesem în urmă cu Eva, și privirea-mi nu putea pătrunde întinderile albe. Iar izbiturile viscolului mă împiedeau să aud vorbele prietenului. Cu ochii micșorați și biciuiți de neaua înghețată, — îl priveam cum cercetează, de pe culme, zarea. Și cum steteam așa, simțeam tremurarea Evei, atârnată de brațul meu. Am întrebat-o fără să zămbesc dacă îi e teamă.

Nu mi-a răspuns dar eu ghiceam tot ce se rotește în sufletul ei de față îndrăgostită. Și-mi privii iar prietenul. Eva s'a apropiat de mine scoțându-și greoiu un picior din zăpadă. Auzii o șoaptă.

— Mai bine rămâneam în sat...

Am urcat așchile, propinându-ne în mâini și afundându-ne la fiecare pas în troene. Eva avea obrații aprinși și răsufla adânc. Nu vedeam nimic în față, decât aceeași întindere albă, adăpostită de stânci. Jos, în vale, brazii șuierau înțepeniți adumbrându-se, la răstimpuri de negură. Fu gândeam la lupi și la poveștile cu călători înghețați pe drumuri de munte, — și îmi era teamă. Dar nu lăsam să se ghicească ce gândeam. Mă desfătam citind în sufletul prietenului meu și, câteodată, mă opream în zăpadă, strângând brațul Evei și-l priveam. Răscolea cu ochii depărtările și asculta viscolul înfiorat. Mie, — tot mai mult îmi era teamă, dar zămbeam. De ce să știe Eva că mi-era teamă?

Ublam tăcuti. Cine n'a fost vecin cu moartea în mijlocul întinderii albe, nu poate înțelege tăcerea noastră.

Eu simțeam trupul Evei cum se cutremura de câte ori se infunda în omăt, și mă dureau privirile ei, când fără să vreau, slăbeam brațul, cătând s'o pornesc singur înainte. Nu mi-e rușine să mărturisesc că mă îngreuna Eva și c'asi fi fost bucuros s'o las singură. Iar eu simțeam lucrul acesta și-și înțepenea dureros brațul de al meu.

„Eu n'am darul să zăgrăvesc în caetul acesta toate amănuntele sufletelor noastre, pe cari — vreau să mă credeți — le culegeam la fiecare clipă, desfătându-mă cu ele. Eu sunt un biet paznic în cetatea cărților și nu pot împleti cuvinte măiestre așa cum împletesc aceia cari sunt înzestrați. Am aflat însă în clipele când ne căutam drumul spre adăpost cum că aceia pe care noi o socotim viață, e numai un cuvânt.

Alta îmi apăru atunci viața adevărată și cunoscându-o, — m'am bucurat. Și am socotit că e nerod lucru să-ți simți vino-

văție când te supui poruncilor ei. Să nu se creadă că încerc să mă apăr sau cer îndurare pentru cele ce s'au întâmplat în urmă. Nici nu gândesc.

Îmi bat joc de iertarea oamenilor pentru că am aflat joshnicia lor pe care și-o ascund sub vorbe. Eu sunt mândru de cele ce-am făcut, pentru că alții n'ar fi avut tăria să le facă...

Nu pot ascunde că eram la capătul puterilor când — după urcușuri și coborâșuri — am ajuns în vale. Înghesuit între două albi de zăpadă udă, pârăul își contopea sbuciumul cu cel al viscolului. Puntea fusese luată de ape și ne-am privit atunci toți trei, și ne-am înțeles toți trei din privire. Eram atât de sfârșiți încât ne ispita gândul să ne întindem acolo, jos pe zăpadă. Eu însă știam că lucrul acesta e moartea, și nu m'am sfiit să le-o spun. Fețele lor s'au făcut albe. Au căutat spre pârău, cumpănindu-se în bătaia viscolului.

Prietenul meu încercă chiar să pășească deasupra zăpezii străvezii, dar căzu în văltoace pline cu apă și vestmintele i se lipiră de trup până la subsuori. Târându-se în pumni, — ne ajunse. Avea o lucire ciudată în ochi și n'am mai înțeles nici un cuvânt din cele câte le-a rostit. Aceasta, de bunăseamă, pentru că îi clănțăneau dinții...

Lucrurile s'au petrecut apoi întocmai după cum le cugetasem eu, când am pășit în cuprinsul întinderii albe. Și nu mă sfiesc să le mărturisesc desgolite de podoabe și muștrări mincinoase de cuget.

În jurul nostru se învălmășeau țepi de omăt, și noi simțeam că aceia era moartea. Credeți că mi-era teamă? Trupul meu se încorda în apropierea morții, dar mintea și sufletul meu se pierduseră. Așa e: nu mai aveam nici suflet nici mințe. Eram o piatră, sau o fiară de pădure, sau un portocal neînflorit, — și mă mândream de lucrul acesta. Mintea și sufletul nu mi-au folosit la nimic și eu le-am aruncat. Trupul meu cloceala de viață, și viața îmi era deajuns. M'am bucurat simțindu-mă viață și am urât cu ură ceiaze simțeam că-mi aduce moartea.

Eva lăcrăma și cătă dureros la prietenul meu. Dar înțelegem că schimbări neîndurate se petrec și în sufletul ei. Din pricina oboselii nu mai puteam tremura, și din pricina fricii nu ne mai puteam înfricoșa. Teama de întinderea aceia albă o teamă sticloasă și oarbă. Și am simțit cum ne luptăm cu noi înșine ca să nu ne odihnim pe zăpadă și atunci am rostit iar cele patru cuvinte:

— Lucrul acesta e moartea.

Dar nu mai credeam în ele.

Ce s'a petrecut apoi în mine, — nu mai mi-aduc aminte. Aveam grumazul încordat ca o fiară și am pornit piept în piept cu viscolul, înapoi pe creastă. Cunoșteam acolo sus, o temelie de piatră, zgrunțuroasă în care dormea, în vreme de vară paznicul funicularului. Și am simțit că locuința ferecată a paznicului e viață. M'am desbărat de trupul Evei care atârna greu și am lăsat-o să se lupte singură cu viscolul ce răscolea omătul. Îmi pare c'am auzit un gemăt, dar poate mă înșel. Poate n'a fost decât vântul.

Nu înțelegem nimic și viața din mine se bucura de aceasta. Pășeam cu greu și chiar crezul o vreme că sunt lipsit cu totul de picioare, atât de înghețate îmi erau. Veni apoi rândul mâinilor. Le afundam în zăpadă și zămbeam pentru că mi se părea că nu le afund. Auzeam numai viscolul, și prin viscol răsuflarea

Po rază

Evei. Se ținea cu greu pe urmele mele și poate se gândea. Se gândea la mărturisirea ce i-o făcusem cu două zile mai înainte : că mi-e dragă. Că făptura ei e mângâierea ochilor mei și viața ei mai prețioasă ca viața mea.... „Dar puțin îmi pasă ce gândește Eva acum !” — simțeam eu că-mi zice sufletul.

Prietenul meu nu se auzea prin viscol și eu nu întorceam capul să-l văd. Mă apropiam de căscioara paznicului și simțeam cum îmi bate inima. Acum mă gândesc că putea să mă înconjure lupii dar atunci nu mă gândeam. Acum gândesc că oboseala mă putea țintui departe de căscioară, dar atunci nu gândeam nimic. Nu mai suflam și închisese ochii ca să nu-i mai văd depărtarea. Când mă aflu-dai pentru cea din urmă oară în troianul din fața ușei, s'ar fi spus că ingenunchiasem. O sfârșeală fără margini mă îndemna să rămân acolo, în omot. Dar cineva din mine m'a ridicat dureros. Am bătut cu pumnul în scândura ușei ; parcă n'ași fi știut că locuința paznicului e pustie. O răscolire de viscol îmi aduse un geamăt curmat, care mă înfioră. Rămăset o clipă cu sângele înțepenit, neînțelegând că prietenul mă striga cu răsuflarea ultimelor puteri. Il auzii prelung întretăiat, istovit, cum mă cheamă, și auzii în urmă tipătul de pasere rănită al Evei. Și atunci repezii cu o spaimă neghioabă toporișca în scândura ușei. Un gălgâit de viață simțeam cum mi se urcă năvalnic spre gâtlee. Loveam scurt, tăcut cutremurat de simțul acela sticlos al morții, pe care îl ghiceam în glasul adus de viscol. Scândurile au sârît sfărâmate, lămurind a doua ușă legată cu sârmă. Smulsei cu un geamăt sârma și mă azvârlii înăuntru. Nu mi-e rușine să spui că tremuram ca o fiară înspăimântată și că mă rezemai multă vreme în ușă. Apoi puțin câte puțin, îmi căpătai cumpătul. Mă ușurai de sac și de pelerină și mă trudii să aprid focul în sobă. Când izbuții, am zâmbit și am vorbit singur.

Târziu, auzii pași grei, și se deschise ușa. Nu ridicai capul, dar simții că intră Eva. Sângele îmi lovea crunt obrajii dar puțin îmi păsa atunci de obrajii mei.

Au trecut clipe grele ca omătul unei ierne întregi. Eu nu ridicai capul. De ce să-l ridic? Parcă nu simțeam că Eva stă acolo, lângă ușă, și că privirea ei mă muștră? Muștrarea femeiei căreia tu însuși i-ai mărturisit că o îndrăgești. Cum am simțit atunci că o urăsc pe Eva !... Ași fi biciuit-o pe obraji, și i-ași fi smuls cu colții privirea aceia care mă ardea pe creștet. Dar, vezi, nu s'a întâmplat așa. Ci am auzit-o cum se apropie de mine și cum mă roagă. Ce mă ruga? ce mă ruga? Domnul ar putea ști, pentru că mie îmi erau duse gândurile aiurea. Și eu nici nu o priveam, căci ochii îi aveam înțepenii în flacăra stingerii. Între lemnele nde. Și atunci am auzit... Credeți că mi-a fost teamă? Eu nu știu.

Eva a înțeles târziu că lupii sunt în vale : a tipat, a ingenunchiat, a plâns. Nu credeam că ar mai fi putut desfășura atâtea forțe, și am înmărmurit ascultându-o. Nu mi-ași fi închipuit că își mai iubea atât de fratele, după o zi de viscol. Era prietenul și ea îi era soră. Și simțeam deacolo, din căscioara paznicului, cum jos în vale cineva e aproape de moarte. Și ascultam înfiorat viscolul ca să-i prind vre-un geamăt. Dar n'auzeam nimic, decât acelaș huet infundat al lupilor. Și atunci i-am spus Evei să se ducă ea să-și caute fratele, iar eu m'am prefăcut neputincios și bolnav.

Da m'am prefăcut : nu mi-e rușine să scriu areasta, pentru că aceasta a fost viața. Dar parcă eu nu știu acum că Eva a înțeles tot, tot ?...

Nu mă așteptam însă la cele ce s'au

petrecut în urmă. Eva a oșit odată cu o zvăcnitură a viscolului, și am auzit câteva timp pași grei pe omăt. Apoi, — nimic. Rămăsei înfrigurat lângă sobă, și simțeam cum îmi furnică sângele în picioarele cari începeau să se desghețe. Am ascultat o vreme, apoi am obosit și am vrut să înțepenesc țemeinic ușa. Am sârjit însă înspăimântat înapoi, intrase Eva ca o furtună. N'a vorbit nimic ci s'a alipit de mine. Simțeam cum tremură trupul înghețat și mâinile cum îmi înclăstau brațul. A stat așa multă vreme, și huetul haitei se apropia de căscioară. Eva îmi ajută apoi să înzdrăvenesc ușa, și se apropie de sobă.

Tremura mereu.

Cât am stat așa? O știe poate Domnul. Mi-amintesc, însă, cum, spre noapte, n'am mai auzit fiare și cum vorbii Evei să se păzească de îngheț. Cuminte Eva mă ascultă și începu să-și frece unul câte unul picioarele. I-am căutat privirea, dar ea nu privea nimic.

În mine creșteau clocotind puterile. Simțeam că eu sunt stăpânul în căscioara paznicului, și că Eva e roaba mea. Și gândul puterii mă înfioră și eu mă gândeam din ce în ce mai puțin la haita de lupi și la acela care, poate, murise în vale. Am căutat în sac și am scos lumânarea. Simțeam că are să se petreacă ceva neașteptat, și deaceia o aprinsei înfiorându-mă.

Eva adormise cu capul pe brațe cu genuchii goi. Am privit-o mult mult. Viscolul se întetea, și auzeam lămurit omătul troienindu-se în ușă. Atunci simții cum năprznic poftesc trupul Evei...

MIRCEA ELIADE

de stea argintată, trimis-al în umbrele serii, tot focul dorului tainic, spre pragul casei din vale.

Și eu fericit l-am ascuns în cădelnița dragostei sfinte...

Tămăia inimii mele s'a aprins în cădelnița scumpă, și fumul cu arome divine mi-a atins ființa cernită, cum rugăciunea smerită sărută sfioasă vestmântul dumnezeirii...

De nu-ți trimiteai tu, Stăpână a inimii mele bolnave, în taină de-amurguri scânteia păgânelor doruri de seară, pe raza de stea argintată, tămăia dorniceii inimii nu-mi parfuma haina ființei cu arome din raiuri pierdute și noaptea dormea liniștită în cădelnița dragostei mute...

Și simt cum chinul se stinge în fumul tămăicii aprinse și vrejul nădejdi înflorește și lin se leagănă 'n suflet, iar inima-mi saltă și cântă, știind că nu părăsită muri-va în pustiuul surghiunului dușman...

Iar nouul ce întunecă zarea, atins de dragostea-ți caldă va arde ca o făclie, luminându-mi drumul ce duce spre prispa ta arsă de doruri, ființă din rai...

Z. SANDU

CLAUDE MONET : DEJUNUL

ARDEALUL ȘI PROBLEMELE CULTURALE

Un document al vremurilor

Am anunțat în numărul trecut, că vom publica azi articolul apărut în ultimul număr al ziarului „Tribuna”, prin care se anunța încetarea apariției. Acest articol e un puternic glas de durere și de revoltă pornit din sufletul întregului neam românesc ca un protest împotriva împilării maghiare de mai bine de o mie de ani.

Iată, în transcriere exactă, acel document al vremurilor de restriște, prin care a trecut neamul românesc :

„Montesquieu, marele cugetător politic al veacului al XVIII-lea, constată că nu există o tiranie mai revoltătoare ca tirania săvârșită la umbra legilor. A fost dat guvernelor maghiare ale erei dualiste să confirme odată mai mult, să probeze cu vârf și îndesat temeinicia de granit a tristului adevăr, care profeția izbucnirea teribilei revoluției franceze.

„Tiranja la umbra legilor”, aceasta-i atitudinea, pe care actualii bărbați de stat de la Budapesta o păstrează de zece ani față cu mișcarea legală a naționalităților din țara noastră. Aceasta-i atitudinea lor față cu noi, Români, îndeosebi și în prima linie cu „Tribuna”, organul partidului național român.

N'a existat și nu există gazetă în Ungaria, care să fi suferit atât de mult pe urma tiraniei săvârșite la umbra legilor ca ziarul nostru, n'a existat și nu există gazetă, a cărei istorie să înregistreze atâtea procese de presă, atâția redactori aruncați în pușcării ori alungați peste graniță, atâtea zeci de mii de fiorini plătite, drept amenzi, la mâna judecătorilor, constrânsi să se plece osindelor dictate de Curțile cu jurați.

De la 1884, când o seamă de Români de bine, au întemeiat „Tribuna” și până în zilele noastre, când fruntașii partidului se găsesec grupați în jurul ei, ochii bănuitori ai procurorilor nu ne-au pierdut o singură clipă, iar tribunalele, — chemate să condamne pe hoțul de

păgubaș, — au încercat în fiecare moment să provoace pierzarea noastră.

La 3 Februarie 1884, nu se împlinise nici anul fondării „Tribunei”, și întâiul ei proces se desbătu în fața Curții cu jurați din Sibiu. Verdictul de achitare unanim al membrilor Curții cari nu îndrăzniră a călca în picioare dreapta judecată, înversună atât de mult pe cei ce urzeau prigonirile fără de sfârșit, cari urmau să curând după accia, în cât un ordin arbitrar al guvernului desființă Curtea cu jurați din Sibiu și ne dete pentru totdeauna pe mâna cetățenilor maghiari de la Cluj, cunoscuți pentru șovinismul lor fără măsură și pentru pornirea lor pătimase împotriva oricărei expirații naționaliste a neamului românesc.

Povoitul proceselor de presă porni apoi cu furie, fără să se mai oprească vreodată. Anul 1888 ne aduse două procese, cari se terminară cu grele osândă la pușcărie și cu amenzi bănești. Un nou proces, cu același sfârșit, urmă la 25 Aprilie 1888; anul 1889 ne mai hărăzi unul, iar anul 1890 două, a căror victimă — preotul Ioan Macoveiu, — își jertfi chiar viața, murind la scurtă vreme după ieșirea lui din pușcărie, unde-și primejduse sănătatea.

Intr'aceea, mișcarea noastră națională, în loc de a se potoli, lua pe zi ce merge un avânt tot mai puternic. Incepură mărirete conferințe ale partidului și actele politice neperitoare ale deputăției la Viena, ale agitației în străinătate ale proceselor monstre în chestiunea „Republicii” și a „Memorandului”. „Tribuna”, care devenise acum organul comitetului național și purtătoarea cea mai neobosită a luptei lui prin presă trebuia îngenunchiată cu orice preț.

Dela 1893 încoace procesele sporiră în chip nemaipomenit. În zece ani, dela 1893—1902, organul nostru singur a fost osândit în optsprezece procese mari! Și când văzu guvernul că nu capitulăm nici

acum, în anul 1903 năruî asupra noastră un potop de procese, care pare a voi să ne surprindă în fiecare zi cu actele de acuzație ale procurorilor... Trei procese ni s'au judecat până acum, alte trei procese ni s'au făcut în zilele din urmă; știe bunul D-zeu câte ni-se mai urzesc de aici înainte.

Un lucru este în afară de orice îndoială. Guvernul ne-a jurat perzarea. A spus-o chiar procurorul, la Cluj, în procesul cu faimoasa osândă de aproape un an și jumătate pușcărie și de unsprezece mii coroane—cauțiunea ziarului! — amândă. O spun procesele din urmă, cari privesc trei numere consecutive ale „Tribunei” — adică un proces pe fiecare zi, ceace ar face vre-o 300 procese pe an!

Unde am ajuns? Am ajuns acolo, că toți redactorii și colaboratorii noștri sunt dați în judecată: unii zac în pușcării, alții se judecătesc să-i urmeze. Am ajuns acolo, că toate capitalele noastre sunt sleite și cauțiunea jurnalului confiscată. Cu zina de azi „Tribuna” nu mai poate apărea...

Așa dar guvernul și organele lui s'ar putea bucura; ar putea crede că și-au ajuns scopul. Noi însă bine știm că zădarnică este bucuria lor și că școlul nu și-l vor vedea ajuns în vecii vecilor.

Fruntașii noștri grupați în jurul „Tribunei” și marele public românesc își cunosc datoria. Dacă organul nostru a căzut sub loviturile teroarei, un altul îi va lua locul în curând și lupta noastră va porni cu o putere, cu o credință în viitor și cu un entuziasm cu atât mai cuceritor!

Astăzi însă, când inima noastră plânge, iar sufletul nostru înalță accente de protestare împotriva vrăjmașilor Dumnezeuului etern al dreptății; astăzi, când publicăm numărul nostru din urmă și când ne luăm cu durere adâncă rămas bun dela toți cititorii, astăzi ne împlinim o datorie sfântă, declarând cu limbă de moarte în fața țării și a tuturor prietenilor sinceri ai monarhiei noastre și ai dinastiei:

1. că adevărul pöligoției acestui stat, ideea autonomistă și tradiționala alipire către tron, principiile politice fundamentale reprezentate de ziarul nostru, au fost pentru lupta noastră de 20 de ani totdeauna stelele conducătoare,

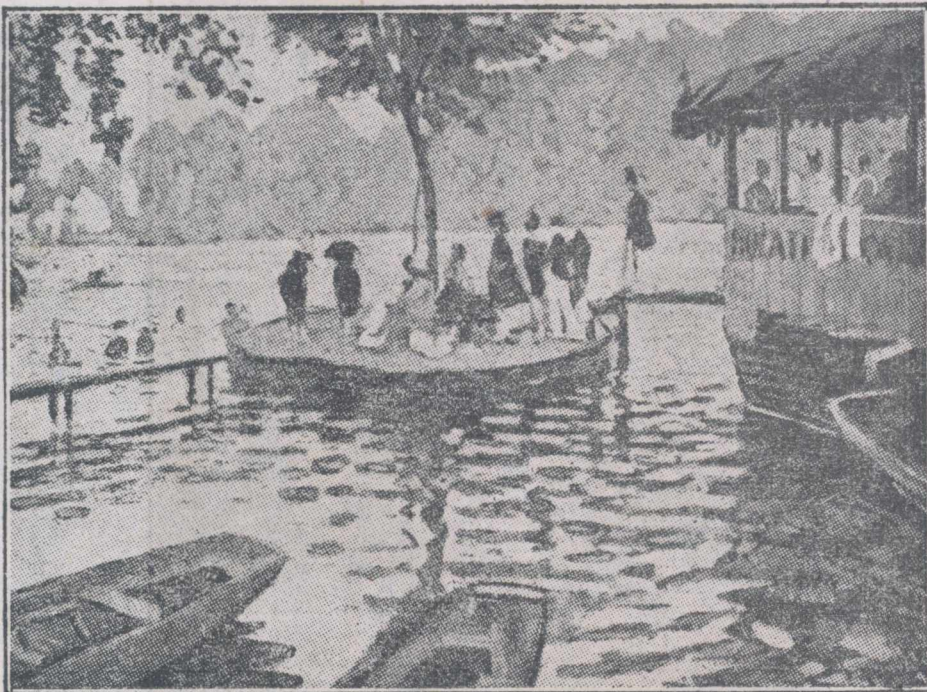
2. că aceste principii loiale au fost cauza cea adevărată a suprimării organului nostru de către guvernul însenător al prigoanei de teroare;

3. că nu vom renunța niciodată să proclamăm bărbătește aceleași principii în viitor — convinși că ele servesc deopotrivă și binele neamului nostru și interesele patriei noastre comune și ale monarhiei întregi. Autonomiști naționali și dinști sinceri: Iată confesiunea politicei noastre din trecut și din viitor. În acest semn am luptat noi, în el vor lupta în curând urmașii noștri!

Sibiu, în 28 Aprilie 1903.

Redacțiunea „TRIBUNEI”

Poporul român s'a ținut de făgăduința făcută în acest articol, prin care se încheia o epocă de lupte glorioase pentru sfânta dreptate omenească, luptând mai departe pentru izbânda definitivă. „Tribuna” n'a mai reînviat, dar lozincă dată prin ea oă pentru toți românii soarele răsare la București a rămas o stea conducătoare până la sfârșitul luptelor politice, care s'au terminat cu prăbușirea fostei monarhii austro-ungare.

CLAUDE MONET : LA GRENOUILLÈRE

Cronica muzicală

Al cincilea și al șaselea simfonie popular (dirijori: Mihail Jora și Alfred Alec. sandrescu). Recitalurile pianistului Sauer, Concert de Harpă dat de Margareta Grigorescu—Mihăilescu, Concertul tenorului Octav Cristescu.

Și încă ar fi trebuit să mai adăogăm la acest titlu concertul simfonic extraordinar dirijat de Hermann Scherchen, concertul dat de d-rele Anghel, reprezentările extraordinare ale „Operei Române” cu Raiceff și, — mai extraordinare — cu Jowita Fuentes (malaeză, japonizată de reclamă, pentru rolul geishei Butterfly), apoi audițiile „Caselor Naționale”, și ale „Ateneelor populare”, pentru a ne putea da seama de avântul înfățișat de mișcarea muzicală în timpul din urmă. Numai enumerarea — incompletă desigur — încercată aici, poate explica, în parte cel puțin, acea ușoară rezervă de care presa zilnică s'a simțit sezisată în privința frecventării exhibițiilor muzicale.

Oricum, să nu ne ferim a constata și a însemna și noi aici, faptul că, mai ales concertele simfonice, nici cele „extraordinare”, nici cele „populare” — diferența între ele n'am putut-o stabili din concertele de până-acum decât în privința prejurilor de intrare — nu mai sunt cerțate cu asiduitatea obișnuită. Publicul nu se mai înghesuiește, ba chiar ocolește simfonicele.

Îngrijorarea nu poate fi lesne înlăturată. Este doar sigur că un auditor educat pentru muzica pură și simfonică mai ales, se poate obține numai după îndelungată, conștientă și sistematică pregătire. Iar o mișcare de creațiune simfonică greu se poate bănuși fără sprijinirea acordată de interesul masei auditorului. Școala de compoziție muzicală franceză de astăzi își află reazimul și stimulul tocmai în auditorul conștient, educat metodic de diferitele asociațiuni și grupări orchestrale fondate în Franța după războiul dela 1870.

Învinuirile aduse de critică orchestrei „Filarmonica”, strâmtorarea financiară ce-și produce efecte și în viața muzicală, prejurile de intrare prea ridicate tocmai pentru straturile sociale în care necesitățile culturale-muzicale sunt mai vii, iată o altă serie de motive care, îndreptățite ori ba, sunt de natură totuși a împușina numărul vizitatorilor simfoniceilor. Cât privește calitatea simfoniceilor, atât în ceea ce se referă la alcătuirea programelor de concerte, cât și la execuțiune, critica n'a fost prea cruțătoare.

Și rezultatele se văd. O îmbunătățire a situației simfoniceilor se poate constata fără îndoială. Compozitorii noștri fruntași Alessandrescu, Jora și Otescu au preluat asupra-le o parte din îndatoririle organizării simfoniceilor și au pus la contribuție capacitatea lor muzicală atât pentru formarea repertoriului, cât și pentru conducerea concertelor ca dirijori.

Astfel am putut lua cunoștință, și cu o vie mândrie, de aptitudini pedagogice și dirijorale incontestabile relevate de cei trei compozitori români, reuniți, de altfel, în comitet artistic de conducere a „Filarmonicii”.

O neașteptat de interesantă apariție de dirigent consemnăm în persoana lui Jora. Deși debutant în arta de a roti bețișorul șefului de orchestră, Jora înfruntă curajos stângăciile inerente începătorului și apare dintr'odată ca element conducător de valoare deosebită. Programul său, alcătuit cu înțelegere muzicală și pedagogică, a fost executat cu o vioiciune spirituală, cu nerv și autoritate artistică ce presupunea pentru necunosător o lungă practică de dirigent. Amănunte de nuanțare, pianissime delicate, crescenduri

cumpănite expresiv, linia mare arhitectonică continuu proeminent reliefată, tempi potriviți, Jora poate scoate dela Orchestră, fără s'o biciuiască, și fără s'o terorizeze, ci numai grație unei convingeri de seriozitate artistică însuflată muzicanților.

Alfred Alessandrescu, conducătorul celui de-al șaselea simfonic, este cel mai experimentat dintre dirijorii noștri. Astfel că, în arta lui nu mai este nimic întâmplător, nestudiat, neîncercat și necontrolat. Gesturile sale, preferințele sale de interpretare se exprimă fără șovăire, sunt cristalizate într'o artă proprie de a dirija.

Eleganța gesturilor, rotunde, mlădioase, o liniște impunătoare, interioritate muzicală exprimată discret, cu jenă aproape, apoi o conștientă lipsă de exagerare a contrastelor de intensități sonore — deși ar produce mai sigure efecte în vulg — și o echilibrare savantă a materialului, fac din Alessandrescu un dirijor de tradiție clasică, de siguranță stilistică în interpretare, de prea mult calm exterior, dar de demnitate în ținută, de autoritate și de gust, în felul lui Strauss.

După avariile suferite de virtuozitate prin ciudatele aparițiuni de tehnicieni instrumentali pe podul Ateneului, iată că se înfățișează publicului bucureștean și reabilitează prestigiul virtuozității, marile artist al claviaturii, Emil V. Sauer. Il reabilitează tocmai prin împreunarea și oarecum subordonarea dexterității manuale exprimatei unui gând muzical. Neîndoiș, Sauer sudează atât de definitiv tehnica în sensul muzical, în cât numai necesități raionale de analiză a mijloacelor de expresiune, relevă desăvârșirea tehnică, minunată, excepțională, de care dispune artistul. Un artist ce aparține mai mult trecutului pianistic și al vremurilor de atmosferă socială, de grație și galanterie ale Vienei de odinioară.

Un frumos succes a obținut concertul de harpă al d-nei Margareta Grigorescu—Mihăilescu. Muzicală, stăruitoare în relația stilistică a preselor, cu o tehnică admirabil cizelată, d-na Mihăilescu a procurat numeroșilor auditori ai concertului său, trainice plăceri artistice, împărtășite cu dărnicie și cuviință delicioasă.

În lipsurile de tenori, simțite pe toate scenele de operă, iată că ne vine știrea concertului dat de tenorul Octav Cristescu. Programul său de concert nu lasă îndoială asupra pronunțatei înclinări spre scenă, către care tânărul nostru artist se simte atras. Ba să nu ezităm a o spune, am avut impresia că Octav Cristescu, care face parte deja din ansamblul operei bucureștene, este mai la largul său la rampa scenei, de cât în sala de concert. Frazare corectă, înțelegere temeinică, grije pentru nuanțare, bună emisiune și isbuțite stilizări aflăm din belșug la tenorul nostru. Notele acute sunt cam timid emise, deși o școală mai atentă le poate da o desînvoltură, care alături de celelalte posibilități vocale ale lui Octav Cristescu, să facă dintr'nsul un element de valoare al scenei lirice.

GEORGE DIACU

RUD. A. KNAPP.

Eduard VII ilustru suveran primea uneori pe nepoții săi la masă la el. La una din aceste reuniuni intime, unul din copii se arătă a fi foarte vesel, nesocotind astfel întregul protocol sever.

— Bunicule, bunicule... strigă el.

Eduard VII se uită mirat la el.

— Ar trebui să știi, zise el cu un glas sever că un copil bine crescut nu vorbește la masă decât atunci când e întrebat.

La auzul acestei dojene, micul prinț plecă capul în jos și nu mai deschise gura până la sfârșitul mesei. La desert bunicul îmbufnat, i se adreseă cu blândețe: — Acum poți spune, ce-ți părea atât de interesant adineauri.

— Ah! oftă copilul, acum e prea târziu! Ai mâncat-o.

— Am mâncat, ce?

— Da! Musca! Ea căzuse în farfuria dumitale. Voiam să ți-o spun, dar mi-ai zis că un copil bine crescut nu vorbește neîntrebat. Atunci am tăcut și ai înghițit-o împreună cu salata.

Lordul Leverhuhne făcea odată parte dintr'un juriu de pictură. A doua zi după distribuirea recompenselor veni la el un băiat sărac și începu să se vaiete.

— Opera mea era cu adevărat măreață. Și ea n'a obținut măcar o mențiune. De ce?

— Înțelege, îi zise lordul Leverhuhne cu blândețe și cu oarecare jenă, ai expus un pește straniu anormal, pe care l'ai botezat cu numele de rechin. Se vede că n'ai văzut nici odată rechini?

Atunci celălalt îi răspunse cu amărăciune:

— Tabloul acelaia care a obținut premiul întâiu reprezenta ingeri. A văzut el oare cândva ingeri?

Voltaire primea foarte bine pe cei cari veneau să-l vadă în castelul său dela Ferney. Un nou sosit, încântat de primirea ce i se făcuse, își arătă intenția de a rămâne 6 săptămâni în această locuință, pe care o găsea admirabilă.

„Dragă domnule, îi zise Voltaire râzând, văd bine că d-ta nu vrei să semeni cu Don Quichotte”.

„Cum așa?”, întrebă oaspetele mirat.

„Don Quichotte lua hanurile drept castele; dar d-ta iei castelele drept hanuri”.

Augustine Rohan, celebra societară a comediei franceze, care a fost una din femeile cele mai fermecătoare din timpul ei, nu-și ascundea vârsta. Ea o mărturisă la orice prilej.

Una din prietenele ei din copilărie însă, artistă ca și ea, avea obiceiul stupid de a căuta să se întinerească cu toate că toată lumea cunoștea data nașterii sale.

Odată pe când amândouă se aflau la niște prietene și ea căuta să scadă șapte sau opt ani din vârsta sa, Augustine Rohan zise:

— Cum se poate, draga mea, mi se pare că eram de aceeași vârstă... pe vremuri?

Și cum cealaltă protesta, Rohan mai adăoase pe un ton foarte serios:

— La urma urmei, se prea poate, ca eu să fi îmbătrânit cu șapte sau opt ani... de atunci...

† CLAUDE MONET. — GRAFICA ROMĂNEASCĂ. — SCHWEITZER CUMPĂNĂ. — JIQUIDI.

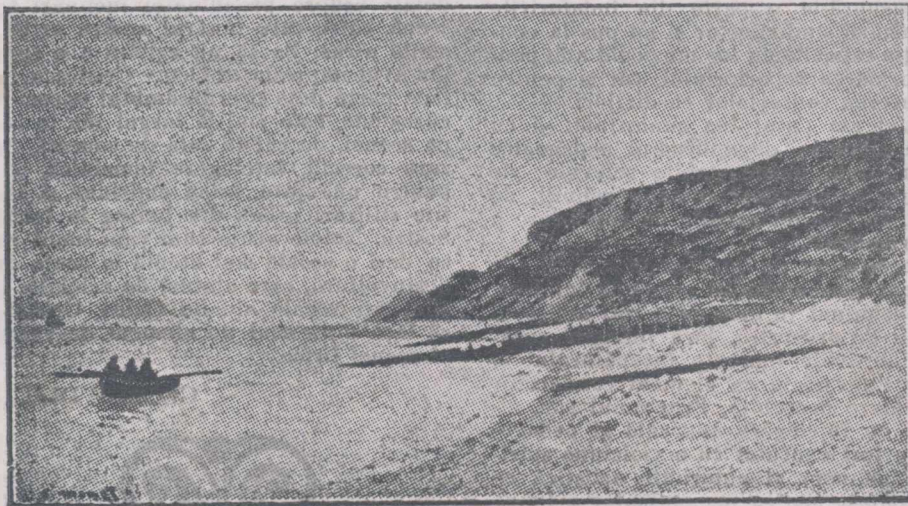
Viguros și harnic până aproape de clipa ultimă, Claude Monet moare, biruitor, după o luptă napraznică de pumătate de secol, împotriva unei lumi întregi, împacșată până la creionism de concepția unui academism degenerat și a unui romantism cazut în reșmuri bitu-moase.

Fară a fi fost — (după cum greșit se afirma) — „inventatorul” impresionismului, Claude Monet, înzestrat cu un orgaan vizual de o precizie umitoare, a izbucnit, printr-o perseverență neobinuită și o pasiune veșnic trează, să ridice tehnica impresionismului la o treaptă de percepție care sarnește, chiar astăzi, când impresionismul e contestat, admirarea celor mai viguroși propagandisți ai clasicismului și constructivismului.

Finuca bătrânului acesta, care s'a stins dăunazi în vârstă de optzeci și șase de ani, și-a cheltuit viața nu în cercetări teoretice, în experiențe de laborator, în poze revoluționare, sau în speculațiuni neobrazate la bursa artistică — ci în muncă sinceră, dezinteresată, aprigă pentru cucerirea unui adevăr, care se alina vju în clar retina artistului.

Contemplatorul atmosferei și interpretul ei cea mai liric, Claude Monet lasă în urmă-i o operă uriașă, care, cel puțin din punct de vedere al meseriei pictoricești, — va însemna ori când un document de mare valoare, deoarece arta lui Monet, care nu-i decât chintesențiarca multor încercări anterioare, ce se pot cobori până la micii peisagiști ai Holan-dei de odinioară — a luminat, purificat și subtilizat paleta contemporană, stabilind noi probleme și deschizând neașteptate și vaste perspective cromatice viitoare.

Sub auspiciile Fundației Prințului Carol și cu îngrijirea d-lui Ciseck consilier artistic al ministerului artelor și cronicarul plastic al revistei „Gândirea” — s'a inaugurat la 5 Dec. în sala „Grigorescu” din strada Paris 20 prima expoziție colectivă a măștrilor gravurii românești, începând cu Aman până la cei aflători în viață.

Claude Monet : Târziu delă Sainte-Adresse.

Presă de mare tiraj — pentru pricină pe cari nu ni le putem explica — a păstrat și păstrează încă o condamnabilă tăcere asupra acestui, poate cel mai interesant eveniment plastic al anului în curs.

Înrește, nu acuzăm pe nimeni, fiindcă tăcerea poate însemna, câte odată, ignoranță — și ignoranța e sfântă.

Gravura în genere, este o artă delicată și discretă, pentru înțelegerea și gustarea căreia se cere o deosebită educație a ochiului, o caldă simpatie față de armoniile umile ale umbrei și luminei, o pasiune deosebită pentru linie în tot ce aceasta poate exprima, neprefăcut și avântat, cu grație, cu gravitate, cu violență ori cu alintare, atâtea simple senzații, atâtea felurite sentimente, atâtea închiegări formale, surprinzătoare, prin diversitatea, prin adâncimea, prin suptă și prin rafinamentul lor stilistic.

Gravura este arta șoptelor intime, a confesiunilor delicate, a gândurilor neprihănite, a simțurilor noastre mintale cari cer o exprimare vizibilă, caligrafiată cu stăruință, cu atențiune, cu evlavioasă reculegere.

Artă nobilului singuratic, înamorat de armoniile cari nasc din umbra tăcerii.

Deaceia, poate, democrația o desprețuiește și-i preferă aspra vulgaritate a clișeului zincografic.

Din numeroasele expoziții personale, cari au invadat piața Capitalei în ultimul timp, puține numai s'au desprins din banalitatea comerțului curent și au izbutit să oprească atențiunea cercetătorului dornic, nu atâtea de nouate, de extravagantă, ori de artă ireproșabilă, cât, mai ales, de o anumită satisfacție pe care i-o dă constatarea unui efort sincer, la artist, și tendința acestuia către necentenită perfecționare.

În această categorie intră, evident, expoziția d-lui Schweitzer-Cumpănă și aceea a tânărului Jiquidi.

Îl urmărim pe d. Schweitzer de mulți ani, la olaltă cu simpatie și cu grijă.

Arta d-sale, care e aceea a unui viguros temperament, — (cecece se evidențiază printr'un abuz de fugă pensulară, până acum) — prinde să se domolească, să se disciplineze și să se îndrepte, pareni-se, către știuteză.

Culoarea d-lui Schweitzer, — uneori greoaie, în trecut, prin abuzul de negruri brute, de cromuri vulgare și de albastruri metalice, lipsite de rezonanță interioară, — se țese astăzi în megieșii, mai puțin violente, mai melodioase, mai pătrunsă, organic, de lumină.

Deși însă sub puterea naturii imediate, d. Schweitzer Cumpănă arată as-

tăzi tendința de a dezerta din lagărul prea strâmt al unui realism, care, în ciuda motivului, apărea, câteodată, convențional din pricină artificialului tehnic — spre o simplificare mintală, firește răzimată credincios pe senzația vizuală, prilejuită de realitate scrutată pictural.

Dacă d. Schweitzer Cumpănă se va debarasa și de viciul penelor gigantice — (viciu introdus, susținut și transmis elevilor cu ferocitate didactică, de către șeful pompiorismului românesc, d. Mirea) — nădădum să putem vedea în curând la pictorul acesta, așa de tânăr și așa de frumos înzestrat, realizări de o superioară și neclătinată calitate.

Pentru aceasta e necesară însă abandonarea susceptibilităților mărunte, cari alungă calmul, reculegerea și concentrarea, aproape impersonală, ce asigură succesul unei activități artistice serioase.

* * *

Deși, încă, insuficient pregătit în ceea ce privește meșteșugul desenului — d. Jiquidi se relevă ca un humorist cu vervă naturală și surprinzătoare viziune locală.

Dacă d. Jiquidi va stărui să observe neodihnit pe individul din mediul social în care deocamdată, trăiește — și va fi neobosit în a-și nota, pentru simpla plăcere de a nota, atitudinile, gesturile, schimele, ticurile, individuale, — pentru a trece, apoi la studiul situațiilor sociale, a căror transcriere cere, în prealabil, o concepție bine cristalizată, și oarecum obiectivă, asupra cangrenelor noastre sociale — nu ne îndoiim că vom afla în d-sa, peste foarte scurtă vreme, pe humoristul român, așa de mult așteptat.

Dintre tinerii noștri desenatori — d. Jiquidi pare să aibă, în sânge, cea mai vânjoasă vocațiune, pentru genul acesta, încă anemic afirmat la noi, până acum.

N. N. TONITZA

LA NAȚIONAL

S'a reluat admirabila piesă a lui Molière „Bolnavul închipuit”. Rolul interpretat până acum de d. Vasile Toneanu, a fost atribuit excelentului artist, d. I. Sârbu.

La prima reprezentație, credem din toate punctele de vedere grăbită, s'au simțit vinovate lipsuri. Cea mai mare, e că toți actorii din scenă par că erau cuprinși de un fel de jenă, fiindcă unul dintre ei nu știa rolul.

Era o situație, care se poate numai astfel caracteriza : reprezentația nu era pusă la punct.

La reprezentația următoare, lipsa nu s'a mai simțit. D. Sârbu cu belșug de mijloace, cu admirabil spirit autocritic și cu o pildnică cercetare de adaptarea motivelor de izolată originalitate, a interpretat cu mare izbândă un rol greu. Și-a afirmat din nou valoarea înșușirilor sale. Il felicităm cu entuziasm.

LA REGINA MARIA

Tot reluare. „Tatăl” lui Strindberg. Admirabilă piesă și la înălțimea-i corespunzătoare e interpretat rolul dificil până la absurd, de d. Ionel Manolescu.

B. C.

E C O U R I

REDAȚIONALE

□ In decursul unei luni vom publica o tablă de materii, pe autori și rubrici, pentru anul 1926 din „Universul Literar“.

CALENDARUL ZIARULUI „UNIVERSUL“ PE ANUL 1927

Calendarul ziarului „Universul“ pe anul 1927 cuprinde cel mai bogat și instructiv material enciclopedic.

In această interesantă publicațiune, cititorul va găsi pe lângă informațiuni folositoare și date interesante, numeroase articole scrise de specialiști în diferite chestiuni științifice, descrierea diferitelor jocuri: informațiuni relative la turism, excursiuni, călătorii; medicină practică; igienă, economie casnică, astronomie, astrofizică și date înregistrate după ultimele cercetări și observațiuni.

300 pagini. Hârtie satinată, Peste 200 de ilustrațiuni. Preț 40 lei.

SCRIITORII

□ A apărut „Antiquitas Rediviva — Vremurile revin — Romanul credinței eroice de Gh. Băgulescu. Volumul întâi punește în icoana unui tribun roman tot idealul de credință, autoritate morală și eroism, spre care năzuiește vremea de azi.

Depozitul la autor: str. Șerban-Vodă 14, București.

□ In editura „Scrisul Românesc“ din Craiova, a apărut Rătăcirile lui Ion Vancea (247 pag., lei 70), roman de d. Al. Popescu-Telega. Cunoscut prin neprețuitele servicii aduse literaturii române, cu traduceri din spaniolă și portugheză, în deosebi, ca și prin monografia „Cervantes“ publicată la „Cultura Națională“, d. Al. Popescu-Telega, cultivă și literatura originală. Vom reveni asupra acestei lucrări.

□ Coloniile germane din Dobrogea (extras din „Analele Dobrogei“, an. VII, 1926; ed. Glasul Bucovinei, Cernăuți, 1926), se numește broșura (42 pag., lei 20), pe care o tipărește d. Ioan Georgescu, profesor la liceul „Mircea cel Bătrân“ din Constanța.

Lucrarea tratează despre cele trei migrațiuni germane în Dobrogea, dinainte de războiul crimeic până la 1891, apoi despre așezările lor: economică, administrativă și culturală.

□ Biblioteca populară a „Asociațiunii“ publică în No. 142, Decembrie 1926, o culegere de articole ale d-lui general C. Dragu: Fapte de împlinit pentru înfărire și prosperitatea neamului.

APELUL „ASTREI“ DIN SIBIU, CATRE PUBLICUL ROMANESC

Se apropie, iarăși, zilele Crăciunului, cari ar trebui să fie zile de întemărire sufletească. Zilele, când duhul blândității, duhul compătimirii sociale față de frații noștri neputincioși, părăsiți, îndurerăți, ar trebui să ne fie sfetnici pentru ținuta noastră viitoare.

In preajma sărbătorilor acestora, vrem din nou să întrebăm pe cetitorul acestor rânduri: cum îți împlinești misiunea ta de om? Ce răspundești în jurul tău? Ce vorbe, ce cărți, ce lucrări, ce simțiminte? Contribuie ca atmosfera din cercul tău de activitate să se curețe sau să se pestilențieze mai mult?

Latinul spunea: gutta cavat lapidem — picătura găurește piatra. Românul din zilele noastre ar trebui să parafrazeze acest dicton, declarând: vorba bună, oricât de mică, purcesă

dela ființa cea mai umilă chiar, repetată, contribuie ca atmosfera apăsătoare să dispară.

Cu toții să contribuim ca să se apropie cât mai curând pacea cea atât de mult dorită. Să ne simțim o fălanță a celor ce vreau binele cu toată ardoarea. Altfel ar fi un simulacru închinarea în fața altarelor, în zilele de sărbătoare ale celui născut în ieslea dela Betlehem I...

Cu ce-am putea contribui, mai cu seamă, în apropierea Crăciunului?

Alegând pentru copilașii noștri sau ai cunoștințelor noastre cărți întremătoare de suflet.

Dăruind cărți și celor mari. Nu cărți îmbăcșite de senzualism bolnav, nu cărți răspânditoare de miasme sufletești, ci cărți, cari îți dau de gândit, spre ceva excelsior, spre ceva superior, cărți pline de curăție, cari să purifice atmosfera.

Ne-ar plăcea să știm mulți intelectuali români, cari cumpără la fiecare zi întâi cărți românești de seamă, ca tribut de sine-înțeles față de cultura românească, ca sprijin adus scriitorilor români, cari contribuie la ridicarea noastră culturală.

Picurați balsam în inimile otrăvite, cu lectura cărților alese și atunci fapta voastră binecuvântată va fi!

Alegeți lucrări pentru copii, jucării, cari să le desvolte intelectul, dar și inima, nu ca să distrugă, ci ca să construiască: lucrări, cari să stărnească în ei dorul de a construi poduri, șosele, case, palate, ca să n'ajungă, iarăși, în tranșeele truștești și sufletești și ei!

In preajma Crăciunului strigă „Astra“ culturală conștiința românească: Răspândiți carte românească sănătoasă în mijlocul copiilor, a tineretului, a celor vârstnici! Împărțiți lucrări, cari cuprind, ca nucleu, dragostea de construcție! Disprețuiți cărțile și piesele teatrale incendiare!

Așa veți sărbători într'adevăr Crăciunul. Altfel ar fi o sărbătoare tragi-comică, nevrednică de adevărații creștini...

CERCUL „SBURATORUL“

□ Duminică, 12 Decembrie, în ședința săptămânală a „Sburătorului“, d-l G. Brăescu a citit un capitol din romanul său „Moș Belea“. D-na Paula Petră a citit o piesă originală, în 3 acte, „Andrea“, — care se va juca la Teatrul Național din Iași în actuala stagiune.

D-nii E. Lovinescu și P. Aderca au făcut, în două articole, aprecieri critice, relative la romanul „Concert din muzică de Bach“, — ultima lucrare a d-nei Hortensia Papadat Bengescu.

Au asistat d-nele T. Lovinescu, Alice Sturza, Hortensia Papadat Bengescu, Radian Sarina Pas, Mia Frollo, d-rele B. Delavrancea, Ella Papadat, Ticu Archip, Sanda Movilă și d-nii Petre Sturza, Pompiliu Constantinescu, G. Nichita, Anton Holban, D. N. Teodorescu, Galian, etc.

CĂRȚI NOI

□ Editura „Cartea Românească“ a scos de sub tipar următoarele noutăți sau reediții — asupra cărora vom reveni în numeroase viitoare:

B. PETRICEICU-HAȘDEU: Ioan-Vodă cel cumplit (1572—1574). Aventurile. Domnia. Răsboaale. Moartea. Rolul său în istoria universală. Rolul său în viața poporului român, ed. III, 254 pag., lei 65.

IOAN SLAVICI: Nuvele, volumul IV (Baba Dana. O războare. Sân-Vasil. Pascal. Săracul. Din altă lume. Dăscălașul. Împăcare. Om de caracter. O moștenire grea. Renaștere. O aventură galantă. Tovărășie nepotrivită. Ceas rău. Mitocanul. La răscruce). 306 pag., 70 lei.

P. VERGILIUS MARO: Aenela, tra-

ducere în formele originale de George Coșbuc; ed. V, 229 pag., lei 70.

I. SIMIONESCU: Oameni aleși, II Români (Niculai Milescu, D. Cantemir, Ștefan cel Mare, Mihai-Viteazul, Avram Iancu, Gh. Șincai, Gheorghe Lazăr, Dinicu Golescu, Gheorghe Asachi, I. Eliade Rădulescu, M. Kogălniceanu, I. C. Brătianu, T. Maiorescu, Spiru Haret, V. Alecsandri, I. Creangă, M. Eminescu, Al. Vlahuță, N. Grigorescu, Veniamin Costache, Andrei Șaguna, Gr. Cobălcescu, P. Poni, Mihai Lupescu, B. Hașdeu), 200 pag., lei 80.

A. VLAHUȚA: Dan, roman, reed., 273 pag., lei 70.

C. SANDU-ALDEA: Două neamuri, ed. IV-a ilustrată, 296 pag., lei 80.

OTILIA CAZIMIR: Fluturi de noapte, poezii, 120 pag., lei 40.

DAN CIOCARDIA: Răsbunarea privilegiului, poezii, 165 pag., lei 50.

REVISTE

□ VIAȚA LITERARA (I. 31, 11 Decembrie).

Din convorbirea d-lui I. Valerian cu d. Ionel Teodoreanu acest just pasaj despre imagismul scrierilor sale:

Unii scriitori și critici mi-au reproșat abuzul de imagini (metafore) și m'au îndemnat să urmez simplitatea marilor predecesori, pe care, evident, au numit-o: clasicism. Trebuie să facem o distincțiune: dacă un om care are numai o haină umblă răpănos și altul se îmbracă trebuie să-l dăm ca exemplu pe cel dintâi? De ce atunci bogăția metaforelor mele să fie un cusur? Peste câțiva ani, când tumultul din mine se va așeza, prin efectul vârstei și al evoluției literare, voi ajunge și eu la o formulă de simplitate, proprie ființei mele. Se confundă mult astăzi lipsa de fast stilistic cu clasicismul. Părea mea este că din punct de vedere al inventivității stilistice în generația noastră se găsesc temperamente superioare celor din trecuta generație. Cei cari condamnă bogățiile noastre să aștepte maturizarea talentului pentru a vedea dacă nu cumva vom ajunge cel puțin la o egalizare cu literatura precedentă.

Căci să nu se uite că atunci când cutare reacționar literar se ridică în contra literaturii de azi, opune opere de maturitate ale scriitorilor de ieri. Și aceștia în tinerețe au fost criticabili, cum suntem noi tinerii de azi, bătrânii scriitori de mâine. Probabil că și noi în mâinile reacționarilor de mâine vom fi dați de model și vom servi la stăvuirea exuberanței talentelor viitoare.

In ce privește părerea mea asupra secetii literare, socot această afirmație ca o prostie goală. Nu se poate pronunța nimeni dacă este secetă sau nu.

D. F. Aderca scrie un frumos portret al personalității lui Camil Petrescu. D. Pompiliu Constantinescu despre Concert din muzică de Bach. D. Al. Bădăuță despre „Viața teatrală“.

□ RASARITUL, anul IX, nr. 4, Decembrie 1926. Al patrulea congres de educațiune morală dela Roma, de General I. Manolescu; Gânduri de Crăciun de I. Gr. Oprisan; Iarna (versuri) de Costin Floriță; Balada Bradului (versuri) de Const. P. Niculescu; Crăciunul lui Canciu Dediu de I. Dragoslav; Psalm (versuri) de Const. Goran; Pupăza și cioara (versuri) de V. Militaru; Cărțile de joc de C. S.; Tărâncă în pictura românească de Agatha Grigorescu; Imn vieții (versuri) de Ilie Radu Ionescu; Pagina cărții de Al. Lascarov-Moldoveanu; Ecuri, revista cărților și revistelor, bibliografie de I. Gr. O. și A. G.

□ BANATUL (I. 8—9, 1926).

Interesante informații despre situația Banatului în sec. XVIII în fragmentul tradus din Franz Griselini: „Geschichte des Temescher Banates“. Wien, 1780. Dăm un pasaj despre îmbrăcămintea femeilor:

Nu mai puțin simplă este îmbrăcămintea femeilor. Peste o cămașă care atârna până la picioare, se agață fără nici un alt fel de haină, înainte și înapoi câte o bucată de materie — lână, fasonată în diferite moduri, dar întotdeauna din culorile: roșie, albastru sau galben și cu o bordură largă brodată din țesături de lână diferit colorate. Se mai poartă și o fâșie largă tot din diferite culori. În afară de aceasta mai au un corset scurt fără mâneci și peste acestea în timpul iernii un cofec din piei de miel sau oaie. Românele stau acasă întotdeauna cu picioarele goale, numai dacă pleacă de acasă sau de sărbători poartă ghețe (botine) din piele roșie sau galbenă. Atât timp cât sunt necăsătorite, umblă cu capul gol având părul împletit. Cele căsătorite se acoperă în unele regiuni provinciale cu o bucată de cârpă de pânză albă delicată, pe care o așează până sub falcă; alocuri și cu o bucată de musolină lungăreață cu dungi, care o bat așa fel în falduri, încât seamănă cu o scufie. Atât fetele mari cât și femeile căsătorite își dau silință să ridice farmecul lor prin găteală (lux).

□ **IDEEA EUROPEANĂ** (VIII. 194. 1 Decembrie). D. **Mircea Florian** publică un întins studiu: **Cultura română și ortodoxia**. După ce stabilește caracterele culturii moderne ca și corelația dintre cultura modernă și structura religioasă, catolică sau protestantă, trece la o amănunțită descriere fenomenologică a formei intime la cele trei biserici creștinești: catolicism, protestantism și ortodoxism. După ce insistă cu bogate date asupra antagonismului dintre cultura modernă și ortodoxism, încheie cu aceste considerații ca un răspuns al ultimelor discuții din țara noastră:

Va izbucni ortodoxia să-și deschidă un drum al ei spre realitatea modernă, sau va imita atacul neo-catolic împotriva întregii culturi moderne? Se încearcă acum, timid, și într-o direcție și în alta. Dar dacă va afla drumul nou? Care va fi acel drum? Cel catolic: adaptarea la viața colectivă; sau cel protestant: interiorizarea, crearea unei persoane productive în inima realității; sau, în sfârșit, un al treilea drum, care însă va trebui să fie tot o formă a imanentei divinului în lumea de aci, a unei imanente definitive acceptate cu avantajele și dezavantajele ei? Enigmă a viitorului.

Să schimbăm ortodoxia pentru altă formă istorică a creștinismului? Nebunie și imoralitate! Bună sau rea, așa sau altfel, ortodoxia e a noastră; și prin negativismul ei față de realitate, ne-a adus mari servicii istorice. Dar ce nu s'a făcut la timp — în ipoteza că s'ar fi putut face (speculațiile ucronice sunt zadarnice) — nu se mai poate desface și refăce, acum. Istoria ortodoxiei e o serie de ocazii pierdute, fatal.

ARHIVELE OLTENIEI (V. 27, Sept.-Octombrie).

Admirabila revistă, care lucrează pentru cunoașterea istoriei și artei Olteniei, aduce un articol al d-lui I. Moșil despre Vitold Rola Piekarski, pictorul de origine polonă care a lucrat atât în Tg.-Jiu ca organizator al muzeului cât și la București ca ilustrator la fostul institut de editură „Minerva“. Cunoscutele tablouri antiautoctone editate de Casa școlilor sunt tot opera lui, Inginerul A. Vincenz serie cu interesante reproduceri despre bisericile Craiovei. — D. C. Fierăscu aduce contribuții documentare pentru starea Craiovei în 1770. Interesant Registrul localităților cuprinse în harta Ol-

teniei lucrată de Friederich Schwanz și terminată în 1722. Despre Raffet în Oltenia, o schiță cu reproduceri, a d-lui Const. Karadja.

□ **CONTEMPORANUL** (V. 71. Decembrie).

Amintirile pe care le publică d. **G. Ciprian** despre **Urmuz**, scriitorul original și rar, al cărui lucrări le prepară pentru lumina tiparului, sunt de o deosebită savoare și ar merita citate în întregime. Dăm un fragment caracteristic pentru fantazia și burlescul eroilor:

Urmuz cumpără o găină zbârcită și despuțată, pe care o înfipse în vârful bastonului. Găina era atât de amotită că părea o prelungire naturală a bastonului. Mai târguim și o apărătoare de muște, trei covrigi cu susan și o pornim pe strada Șelari. Urmuz stătea în mijlocul trăsorei, cu bățul înfipit în grămăjula de cărbuni și legume. Găina moțâia în capul bastonului, lăsând să-i atârne pe gâtul gol, trei covrigi cu susan ca trei colane de mărgean; iar eu stam pe scăunașul din față și înarmat cu apărătoarea, făceam vânt și păzeam pasărea de muște. Oamenii se opreau în drum nedumeriți, îndinetele grăbite puineau de râs, iar un sergent de stradă își făcu cruce și însemnă ceva într'un catastif. În fața unei prăvălioare cu pălării de damă, opriram.

Poezii, proză și desene publică: **T. Argezi, I. Vineu, Marcel Iancu**, etc.

GIOCONDA

Se cunoaște noua răzmeriță stărnită în lumea întreagă. Este faimosul tablou dela Luvru. Un original sau o copie? Cu totul altfel socotește **Francis de Miomandre** în săptămânalele sale **Paradoxe** din „Les nouvelles littéraires“. Și, ca în atâtea rânduri, n'ar fi exclus să aibă perfectă dreptate:

În loc să ne războim pentru a ști dacă Gioconda este original sau o copie, n'ar fi simplu să ne dezinteresăm odată pentru totdeauna de acest tablou rătăcios, a cărui prezentă ploioasă a prilejit în literatură, ca o recoltă de ciuperci după ploaie, atâtea comentarii desgustătoare și otrăvite?

Și asta pentrucă pânza reprezintă o doamnă ce surădea, cu acel surâs special femeilor (și încă al tuturor), surâs ce nu spune nimic și care neliniștește numai pe aceia care voesc să fie neliniștiți. Surâsul Giocondei! E consternat câte prostii s'au mai scris despre dânsul și adesea, vai de oameni cari de altminteri nu erau deloc proști. Există — cum se spune — o întregă literatură. Și literatura aceasta a sfârșit prin a încredința pe marele public, că Gioconda este singurul tablou din Luvru ce merită să fie păzit și să dea nenorocitul de italian, de a cărui aventură vă aduceți aminte, ideea că era singurul tablou care merita să fie furat.

Una din nenorocirile acestui verbial desfrănat este că a redus puțin câte puțin imaginea ce aveam despre Da Vinci, la aceea a unui pictor și a unui pictor care n'ar fi făcut altceva decât opera asta sumbră și înghețată. Gioconda era cât pe aci să omoare pe Leonardo. Din fericire însă marele om are într'însul, de patru secole de când a murit, destulă vitalitate pentru a se dezața din acest moloș bituminos. Și acum începe dânsul să suradă. I-a venit și lui rândul.

□ A apărut nr. 6 din „**Sburătorul**“, pe Decembrie, cu articole și poezii de E. Lovinescu, Hortensia Papadat Bengescu, F. Aderca, Sanda Movilă, G. Brăescu, G. Nichita, Ion Barbu, Pompiliu Constantin, Anton Holban și C. Baltazar.

DIN STRAINATAȚE

□ Noua generație, sportivă în manifestările ei, este adesea acuzată de incultură, sau că preferințele ei, când se întâmplă să citească, se îndreaptă spre canțonete.

Ancheta întreprinsă de ziarul „L'Intransigent“ a dat rezultate neașteptate. Cel mai mare număr de admiratori l'a întrunit Hugo, dar cei cari urmează, te o presc să tragi concluzia că ar fi această generație românticoasă, și numai poate de un eclecticism naiv.

Iată ordinea autorilor preferați:

1. V. Hugo, 2. France, Loti, Farrière, 3. Pierre benoit, 6. Kipling, Al. Daudet, Dekobra, 9. H. Bordeaux, 10. Maeterlinck, E. Rostand, Frații Tharaud, A. de Musset, Jean de la Fontaine, 13. Tristan Bernard, H. Béraud, Lamartine, etc.

□ Congresul internațional de muzică, ce se va deschide la Viena în Martie 1927, pentru aniversarea morții lui Beethoven, va comemora în același timp și centenarul său.

Congresul și-a asigurat concursul mai multor mari asociații muzicale din diferite țări.

Se vor da două concerte istorice, unul consacrat muzicii medievale, și altul muzicii din secolul al XVIII-lea. În afară de acestea se vor da trei opere din sec. al XVII-lea și fiecare va fi aleasă dintre operile cele mai reprezentative ale teatrului liric italian, francez și englez.

Serbările pentru centenarul lui Beethoven vor avea loc între 26—31 Martie. Statul austriac va contribui și el la reușita acestor serbări. La Opera Mare se vor reprezenta „Ruinele Atenei“ așa cum a fost reconstituită de R. Strauss și Fildis.

Iar celebra Messa solemnă va fi executată de mai multe orchestre și coruri reunite.

□ La Nissa se va constitui în curând o nouă academie „Academia mediteraneană“ ai cărei primi membri vor fi: Louis Bertrand, M. Maeterlinck, C. Maclair, G. Manrevert, Gomez Carrillo, G. Leroux, G. Avril, Pierre Devoluy, etc.

□ Revista „Revue de Deux Mondes“, și-a ținut al 6-lea banchet de la înființarea ei, cu participarea celor mai mari scriitori francezi. Din frumoasa cuvântare ținută de Paul Bourget, cităm aceste rânduri, care definesc tradiția: „Goethe a spus: „Capodopera omului e să dureze“. Ce înțelegea Goethe când preamărea atâtea durată? Atâtea tot, că ea presupune cea mai sfântă dintre colaborări, aceea a morților și a celor vii, respectul moștenirii pe care au primit-o și pe care o vor transmite celor cari vor veni“. Și a sfârșit „Cea mai minunată parte a unei civilizații se rezumă în această formulă, atât de simplă și atât de profundă, inteligibilă pentru toți și plină de sens: „o rodnică activitate continuată“.

□ Pentru cinstirea memoriei lui Chopin, conservatorul din Varșovia a organizat un concurs printre pianistii din lumea întreagă.

Concursul se va ține la 23 Ianuarie 1927, sub patronajul presidentului republicii poloneze. Primul premiu, dăruit de președinte, este de 5000 zloți, al doilea oferit de ministerul instrucțiunii publice e de 3000 zloți, și al treilea al primăriei Varșoviei, de 2000 zloți. Programul e întocmit numai din compoziții de Chopin.

Redactor PERPESICIUS